Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

…ай 1921 оной …21-нээ гарана | № 31 (16254) | 1983 оной февралиин 6, воскресени | Сэн 3 мүнгэн.

ЛЕНИНЭЙ ЗААҺАН ЗАМААР

«Ленинэй зааһан замаар» гэһэн плакадай выставкэ февралиин 3-да Москвада, В. И. Ленинэй Түбэй музей соо нээгдэбэ. Эндэ уеын совет графигуудай зохёолнууд энэдэ табигдаһан байна.

Совет засагай түрүүшын жэлнүүдэй плакадууд революциин гүн ехэ удхые дамжуулна. Графикын бүлэг зурагууд социализм байгуулгын Ленинэй түсэбые бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө совет арадай тэмсэл тухай, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай мартагдашагүй жэлнүүд тухай уран зурагай искусствын тодо хурса зүйлнүүдээр хөөрэнэ.

Плакадууд экономическа ба соёлой байгуулалтада, ажалшадай һүүдал байдалые һайжаруулгада Советүүдэй ороной түйлаһан амжалтануудые харуулна, агууехэ Ленинэй захяа заабаринуудай илан мандаха байдалые элирхэйлэн гэршэлнэ.

Экспозици манай гүрэнэй эб найрамдалта гадаадын политикые, шахардуу шанга байдалые һулруулха, буу зэбсэг бүтээн гаргалгые болюулха талаар шэглүүлэгдэһэн совет эб найрамдалта шэнэ үүсхэлнүүдые нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлнэ.

(ТАСС).

АЖАЛАЙ ТҮРҮҮШҮҮЛ ХӨӨРЭНЭ

ҮНЭН …ЭДЬХЭЛҺЭЭ …АНДАБАЛ

…лександр Никифорович Иванов …эй заводой шэл үйлэдбэрилэн гар… цехэй түрүү, эдэбхитэй хүдэл…шэдэй нэгэн юм. Тэрэ 1952 он… КПСС-эй гэшүүн. Тус предприя… 25 жэлэй туршада ажаллажа… Нүхэдэйнгөө дунда хүндэтэй …һон цеховэ партийна организа…и секретаряар, профсоюзай це… комитедэй түрүүлэгшээр олон … һунгагдаһан намтартай.

…С-эй ЦК-гай Генеральна секре… нүхэр Ю. В. Андроповой Москва… …нок бүтээгшэдтэй уулзалгын үе… …өө сагай шухала асуудалнуудаар …нирхолтой хөөрэлдөөн болоо. Тэн… …гдэһэн зүйлнүүд үйлэдбэриин …алада зорюулагдаһан байна. Тэ… …удалнууд манай шэлэй заводто… …хэ хабаатай. Тиимэһээ түсэб бо… …абаринуудта ходо заһабари оруу… …аг ушарнуудта тогтохо шухала …нагдана. Юуб гэхэдэ, һүүлэй саг… …шалта болоһон иимэ ябадал тү… …лон уялгануудаа дүүргэхэ хэрэг… …нүлөө үзүүлдэг байха юм.

…ан заводой һарын түсэбтэ заһаба… …улалтай гэһэн хөөрэлдөөн гара… …йна. Мүнөө тиимэ заһабари оруул… …эһэн үгы. Ушарынь, шэлэй бү… …э ородог бүхы хубинууд завод… … бии. Оньһон түхеэрэлгэнүүднай … бүтэн. Дүршэл шадабаритай хү… …шэдшье бии. Тиимэһээл энэ ушар …аншаһан муу хэрэгэй дары өөрөө …охогүй байһые элирхэйлнэ ха. …түүхэй эд болон материалнуудай …аа саг соогоо манда асарагдадаг… …ар энэ хөөрэлдөөнэй гараһание …нэ бшуу. Тиихэдэ ниитын эд зөө… …зарим хүнүүдэй үшөөл гам хайра… …р хандадаг байһые харуулна гэ… …хэ хэлэхэ хэрэгтэй.

…на түсэбтэ заһабари оруулдаг яба… …үдэлмэришэдэй ажалай үрэ дүндэ, …л бодолдо ехэ муугаар нүлөөлдэг … Жэшээнь, зарим хүдэлмэришэд …йнгаа шанарта ёһын тэдыдэ хан-дажа, гансал ехэ хэмжээнэй продукци гаргахын түлөө оролдодог байха юм. Имагтал шэлэй зузаанаар гү, али нимгэнээр бүтээһэнһээ, ондоогоор хэлэхэдэ, гүрэнэй тогтооһон хэмжээн соо бүтээгдэһэнһээ түүхэй эд болон материалнуудые алмаха, арьбалха хэрэг дулдыдадаг байна. Тиигэжэ ГОСТ-ын эрилтэдэ гүйсэд харюусаһан шэл үйлэдбэрилөөд байхадаа, алмаһан материалнуудайнгаа ашаар түсэбһөө гадуур горитой продукци абаха аргатай болодог байнабди. Ингээд ерэхэлээрээ түсэбтэ заһабари оруулдаг ябадал ниитын эд зөөри алмаха, арьбалха эрилтэдэ мүн лэ муугаар нүлөөлнэ.

Үнгэрһэн жэлдэ заводой коллектив түсэбһөө гадуур 226 мянган дүрбэлжэн метр шэл үйлэдбэрилөө. Мүн энэ оной январь һарадашье түсэбһөө гадуур продукци гаргаабди. Эдэ жэшээнүүд хадаа түүхэй эд болон материалнуудые арьбалха хэмжээ ябуулгануудай предприятидамнай бэелүүлэгдэжэ байдагые харуулна бшуу.

ГОСТ-оор хараалагдаһанай ёһоор, үйлэдбэрилһэн шэлэймнай нимгэн, зузааниинь өөрын хэмжээтэй байдаг гэшэ. Жэшээлхэдэ, 2,5 миллиметр зузаантай шэл 2,48 миллиметрһээ 2,52 миллиметр хүрэтэр байжа болохо юм. Харин тэрэнэй зузаан, нимгэниинь заримдаа оройдоол хоёр гараншье миллиметр болошодог гэшэ. Тиимэһээл манай ажалда ГОСТ-ын хэмжээн соо түүхэй эд болон материалнуудые алмаха, арьбалха хүдэлмэриин хэр шадамараар ябуулагдаһанһаа түсэбһөө гадуур продукци гаргаха хэрэг ехээр дулдыдана бшуу.

Үйлэдбэриин шухала энэ асуудалые шиидхэхэ хэрэгтэ цеховэ партийна организацимнай хубитаяа оруулжа байдаг, мүнөө энэ талаар горитой ажал ябуулга хэгдэжэ байна. Яахадааб гэхэдэ, энэмнай үйлэдбэриин бүхы талада онсо нүлөөтэй бшуу. Ажалай журам бэхижүүлхэ асуудалай эрид шангаар табигдаад байһан мүнөө үедэ илангаяа ехэ удхатай.

Мүнөө манай заводто ажалай журам һайжаруулха талаар горитой хүдэлмэри ябуулагдана. Жэшээлхэдэ, үнгэрһэн һарын эхинһээ хойшо ажалдаа хожомдоһон гү, али огто ерээгүй хүнүүд тухай соносхол радио-газетээр долоон хоногто нэгэ удаа хэгдэнэ. Энэ хэрэгэй ехэ хүсэ нүлөөтэй байһаниинь эли. Юуб гэхэдэ, нэгэ тогтоогдоһон саг соо хэгдэдэг дамжуулгые бүхы шахуу хүдэлмэришэднай шагнадаг байха юм. Тиигэжэ ажалай журам хазагайруулагшадай нэрэ дары бултанда мэдээжэ болгогдоно. Тиихэдэ цехтэмнай һэргылэмжын хүдэлмэри эрхилжэ байдаг совет һүүлэй үедэ эдэбхитэйгээр хүдэлжэ байнхай. Тэрэнэй бүридэлдэ цехэй хүтэлбэри, мастернууд, хүдэлмэришэд ородог. Тус соведэй горитой хэмжээнүүдые дүүргэдэг байһаниинь мэдээжэ. Тэрэнэй гэшүүд январь һара соо ажалай болон ниитын журам эбдэһэн 6 ушар заседани дээрээ хаража үзөө. Хүдэлмэришэд А. Б. Жигмитдоржиев, Ю. В. Андреев, К. Р. Шулунов, Е. В. Сенотрусова гэгшэд архи уугаад, тэлэрүүлгын газарта орожо, ажалдаа гараагүй. Бидэнэр иимэ хүнүүдтэй эрид шанга тэмсэл ябуулжа байнабди.

Һүүлэй сагта ажалай болон ниитын журам бэхижүүлхэ талаар хүдэлмэриин эршэмтэйгээр, эрилтэтэйгээр ябуулагдажа байһан ушар үйлэдбэридэ һайн нүлөө үзүүлнэ. Тодорхойлходо, манай цехэй хоёрдохи халаанда хүдэлэгшэдэй нэгэниинь шье январь һара соо ажалай журам эбдээгүй.

«Ушар ёһо мэдэнги, хүдэлмэришэнэй журам манда хэрэгтэй, энээнэй ашаар үйлэдбэри урагшаа дабшаха ёһотой» гэһэн нүхэр Ю. В. Андроповой гүн удхатай үгэнүүдые мартаха ёһогүйбди. Ушар иимэһээ ажалай журам бэхижүүлхэ хүдэлмэриин бүри үргэн дэлисэтэйгээр, хүсэ нүлөөтэйгөөр ябуулагдабал, урдамнай табигдаһан зорилгонуудые дүүргэжэ шадахабди.

А. ИВАНОВ,
Улаан-Үдын шэлэй заводой хүдэлмэришэн.

РЕСПУБЛИКЫН АРАДАЙ АЖАХЫН ТҮРҮҮШҮҮЛЭЙ ЗҮБЛӨӨН

ҮЙЛЭДБЭРИИН АШАГ ҮРЭ, АЖАЛАЙ БҮТЭЭСЭ ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ

БАЙГША ОНОЙ ФЕВРАЛИИН 4-дэ УЛААН-ҮДЭДЭ БУРЯАД ОРОНОЙМНАЙ АРАДАЙ АЖАХЫН ТҮРҮҮШҮҮЛЭЙ ЗҮБЛӨӨН БОЛОО ГЭЖЭ МЭДЭЭСЭГДЭЭ ҺЭН. ТЭНДЭ РЕСПУБЛИКЫН АЖАЛШАДАЙ 1982 ОНОЙ СОЦИАЛИС УЯЛГАНУУДАЙ ДҮҮРГЭЛТЫН ДҮНГҮҮД БОЛОН АЖАЛША КОЛЛЕКТИВҮҮДЭЙ 1983 ОНОЙ ТҮСЭБТЭ ДААБАРИНУУДЫЕ БЭЕЛҮҮЛХЭ ЗОРИЛГОНУУД ТУХАЙ АСУУДАЛААР ПРОФСОЮЗУУДАЙ БУРЯАДАЙ ОБЛАСТНОЙ СОВЕДЭЙ ТҮРҮҮЛЭГШЭ А. Д. ЧУКАЕВ ЭЛИДХЭЛ ХЭҺЭН БАЙНА.

Нүхэдүүд! Ажалша совет араднай арбан нэгэдэхи табан жэлэйнгээ гурбадахи жэлые эхилбэ. Үнгэрэгшэ хоёр жэл КПСС-эй XXVI съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө эрэлхэг тэмсэлэй хаһа болон түүхэдэ бэшэгдээ. СССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй ой социализмын илан мандаһые, ленинскэ национальна политикын түйлалтануудые, манай ороной бүхы арадуудай хани барисаае тэмдэглэһэн һайндэр болоһон байна.

КПСС-эй ноябриин (1982 он) Пленумэй, СССР-эй Верховно Соведэй долоодохи сессиин шиидхэбэринүүдые совет арад арбан нэгэдэхи табан жэлэй дайшалхы зорилгонууд болгон абаба гээшэ. Пленумэй материалнууд соо, тэндэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Ю. В. Андроповой хэлэһэн үгэ дотор КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ талаар партиин ябуулһан эмхидхэлэй ба политическэ хүдэлмэриин гүнзэгы шэнжэлэл хэгдэжэ, үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ, капитальна барилгые нарижуулха, журам шангадхаха, абтаһан шиидхэбэринүүдэй дүүргэлтые шалгаха талаар партийна, ажахын ба ниитын эмхинүүдэй үмэнэ табигдаха гүн зорилгонууд тодорхойлогдоо.

Манай республикын ажалшад хүршэ Шэтын областиин ба Яхадай АССР-эй ажалшадтай заншалта мүрысөөгөө үргэлжэлүүлэн, арадай ажахын гол һалбаринуудаар түсэбтэ даабаринуудаа сүм дүүргэжэ шадаа. Олонхи ажалша коллективүүд, хэдэн зуугаад бригада, халаан, участок, цехүүд, хэдэн мянгаад хүдэлмэришэд абаһан социалис уялгануудаа болзорһоонь урид бэелүүлээ.

Үйлэдбэриин үндэр үрэ дүнгүүдые түйлаһанайнь түлөө СССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойтой дашарамдуулан Бэшүүрэй, Кабанскын районуудта, Буряадай мебель бүтээдэг ба модо болбосоруулдаг комбинадта, Дзержинскын нэрэмжэтэ, Үдын, Хандалиин совхозуудта КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй ба ВЛКСМ-эй ЦК-гай дамжуулгын Улаан тугууд барюулагдаа. Железнодорожно, Хяагтын, Улаан-Үдын районууд, Түлишын промышленностиин министерствын, Ивалгын леспромхоз, Хяагтын Ранжуровай нэрэмжэтэ, Мухар-Шэбэрэй «Коммунизм» колхозууд РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй ба ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан тугуудта хүртөө һэн. 180 предприяти, организаци, колхоз болон совхозуудай, 220 бригада, фермэ, халаан, цех болон участогуудай коллективүүд КПСС-эй обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, Министрнүүдэй Соведэй, профсоюзуудай областной соведэй ба ВЛКСМ-эй обкомой ойн баярай Хүндэлэлэй грамотануудаар, арадай ажахын 800 гаран түрүүшүүл профсоюзуудай областной соведэй дипломуудаар шагнагдаа.

Республикын арадай ажахын бүхы һалбаринуудта өөрынгөө уялгада үнэн сэхээр хандадаг түрүү хүнүүдые нэрлэжэ болохол. Тэдэнэй тоодо Хурамхаанай леспромхозой бригадир, Социалис Ажалай Герой В. П. Парамонов, СССР-эй 60 жэлэй ойн нэрэмжэтэ Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай үрэмдэн малтагша А. А. Шагдуров, хүндэтэ шахтер, Холбоолжоной нүүрһэнэй уурхайн экскаваторщигуудай бригадир П. В. Балалаешников, авиационно заводой токарь В. Е. Анпилогов, М. И. Калининай нэрэмжэтэ локомотивна депогой машинист В. Н. Кондрашов, «БАМтоннельстрой» управлениин тоннельнэ 22-дохи отрядай хабсаргагша В. И. Лагутин, Баргажанай районой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой ахалагша хонишон, Социалис Ажалай Герой Д. Б. Сундуев, «Байкал» учхозой һаалишан Г. Е. Ермолаева, Сэлэнгын районой XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой ахалагша хонишон Д. Д. Будаева, «Татарский ключ» карьероуправлениин жолоошон Е. А. Федоров, «Бурятбыттрикотаж» нэгэдэлэй нэхэгшэ Г. В. Курбатова, нарин сэмбын комбинадай нооһо һамнадаг аппарадуудай оператор Т. Ф. Халбаева, Улаан-Үдын горпромторгын наймаалагша О. Г. Михайлова болон бусадые нэрлэлтэй.

Республикын промышленностиин ажалшад үнгэрэгшэ жэлдэ продукци худалдаха түсэбөө 100,4 процент, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэбөө 100,8 процент дүүргэһэн байна. Түсэбһөө гадуур 7,2 миллион түхэригэй продукци гаргагдаа. Продукци худалдалгаар хоёр жэлэйшье түсэбтэ даабари дүүргэгдээ.

Үнгэрэгшэ жэлдэ олонхи промышленна предприятинуудта үйлэдбэриин ашаг үрые саашаданъ һайжаруулха хүдэлмэри ябуулагдажа, 9 миллион гаран түхэригэй экономическа ашаг олзотой 4 мянгаад хэмжээнүүд абтаһан байна. Хүдэлжэ байһан предприятинуудые һэльбэн шэнэлхэ ба техническэ талаһаань зэбсэгжүүлхэ талаар комплексно хүдэлмэри хэгдэжэ, үндэр бүтээсэтэ 1,5 мянгаад шэнэ түхеэрэлгэ тодхогдоһон, оньһожоруулагдамал ба автомат 164 лини болон участок нэбтэрүүлэгдэһэн, шэнэ 250 технологическа процесс ашаглагдаһан байха юм.

Судна бүтээлгын заводто гагнууриин хүдэлмэрие оньһожоруулха ба автоматизацилха хүдэлмэри амжалтатайгаар ябуулагдана, авиационно заводто механическа бэшэ аргаар металл болбосоруулагдана, программна хүтэлбэритэй станогууд хэрэглэгдэнэ. Локомотив-вагон заһабарилгын заводто шэнэ аргаар шудхалаа хэгдэнэ, прибор бүтээлгын нэгэдэлдэ рободууд хүдэлгэгдэнэ.

Тимлюйн цементын заводто технологическа процессүүдые нарижуулха, продукциин шанар һайжаруулха, үйлэдбэриин соёлые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулагдана. Энэ дүй дүршэл республика дотор техническэ дэбжэлтын, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлгын түрүү аргануудые нэбтэрүүлгын жэшээ болохо байна.

1982 ондо үйлэдбэридэ 9100 гаран уралан нарижуулгын ба 120 ухаалан зохёолгын дурадхалнууд нэбтэрүүлэгдэжэ, бүхыдөө 10,5 миллион түхэригэй экономическа ашаг олзо абтаа.

Гэхэтэй хамта арбан нэгэдэхи табан жэлэй даабаринуудые дүүргэхэ хэрэгтэ республикын оруулһан хубита үшөөшье ехэ байхаар һэн. Тэрэнэй тулада ажалша коллективүүдтэ нөөсэ арга боломжонууд гүйсэд элирүүлэгдэн хэрэглэгдэхэ, ажалай эдэбхи үүсхэл харуулха хэрэгтэ бүри ехэ анхарал хандуулагдаха, үйлэдбэри ба ажал эмхидхэлгын дутагдалнууд эрид усадхагдаха байгаа.

Үнгэрэгшэ хугасаа соо республикада түсэблэлгын, материально-техническэ хангалгын, үйлэдбэри эмхидхэлгын, журам шангадхалгын дутагдалнууд гүйсэд усадхагдаагүй. Олонхи коллективүүд жэгдэ бэшээр хүдэлнэ. Жэлэй дүнгөөр 17 предприяти түсэбөө дүүргэжэ шадаагүй. Тэдэнэр 5,5 миллион түхэригэй продукци түсэбһөө дутааһан байна. Саг үргэлжэ гээгдэлдэ орожо ябагшадай дунда Сэлэнгын ЦКК, Байгалай модоной бааза, «Забайкаллес» нэгэдэл, Еловско леспромхоз, Ципиканай прииск, Загарайн хилээмэнэй завод гэхэ мэтые дурдамаар.

КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленум дээрэ үгэ хэлэхэдээ Ю. В. Андропов манайда ажахы эрхилэлгын эршэмтэй аргада оролго удаарна гээд тэмдэглээ һэн. Үйлэдбэриин ашаг үрые харуулха гол шухала дүн — ажалай бүтээсэ хангалтагүйгөөр ургана. Түсэбүүд урда мэтээрээл ехэ гаргашатайгаар бэелүүлэгдэнэ. «Экономико гаргаша багатай байха ёһотой» гэжэ дахин дахин дабтаад лэ, үнэн дээрээ энэ асуудал шиидхэхэ талаар юушье хэдэггүй хүтэлбэрилэгшэд үшөөл олон.

Эдэ тэмдэглэлнүүд манайшье республикын предприятинуудта, хүтэлбэрилэгшэдтэ сэхэ хабаатай. Республикын промышленность бүхы дээрээ ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэбөө дүүргээ. Гэбэшье 39 предприяти гол шухала түсэбөө бэелүүлжэ шадаагүй байна.

Мүнөө предприятинуудые техническэ талаһаань зэбсэгжүүлхэ, үйлэдбэриин процессүүдые комплексноор оньһожоруулха ба автоматизацилха, шэнэ техникэ ба технологи нэбтэрүүлхэ талаар эрид эрилтэ хэгдэхээр хараалагдана.

Манай республикын эрхэ байдалда ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхын тула гараар хэгдэдэг ажал хороохо шухала. Олонхи ажалша коллективүүдтэ энэ талаар нөөсэ ехэ арга боломжонууд бии. Прибор бүтээлгын нэгэдэлдэ, ЛВРЗ-дэ, «Бурятмясопром», «Бурятстройматериалы» нэгэдэлнүүдтэ, республикын нютагай, эдеэ хоолой ба түлишын промышленностиин министерствэнүүдэй предприятинуудта бар хүсөөр ажал хэдэг хүнүүдэй тоо илангаяа олон.

Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхын гол шухала нөөсэнүүдэй нэгэн бригадна гурим нэбтэрүүлгэ болоно. Гэхэтэй хамта энэ түрүү арга олон коллективүүдтэ удаанаар, заримдаа бүри ёһын тэдыдэ нэбтэрүүлэгдэнэ. Мүнөө манай промышленностьда бүхы хүдэлмэришэдэй 54 процент бригадна гуримда оронхой гэхэ гү, бүхыдөө 5900 бригада болоно. Теэд тэдэнэй гурбанайнь нэгэ хуби багаханууд, оройдоо 3 процентнь ажахын тоосоото, оройдоо гурбанайнь нэгэл хубинь комплексно байна. Локомотив-вагон заһабарилгын заводой, «Забайкаллес» нэгэдэлэй, мүн бусад предприятинуудтахи бригадануудай хахадһаа олонхинь табан хүнһөө бүридэһэн байха юм. Харин дүй дүршэл дээрэһээ хараад үзэхэдэ томодхогдомол комплексно бригаданууд ашаг үрэ ехэтэй байна. Тэндэ халаан хоорондын саг һамшаалга үгы, ажалайнь бүтээсэ ехэ.

Ажалай байдал һайжаруулха эгээ ехэ нөөсэ хадаа материальна ба ажалай нөөсэнүүдые гамтайгаар ашаглалга болоно. Үнгэрэгшэ жэлдэ сэбэр олзын түсэб 104 процент дүүргээбди. Түсэбһөө гадуур 3,7 миллион гаран түхэригэй сэбэр олзо оруулагдаа. Бүхыдөө республика дотор 34 миллион киловатт-час электрын элшэ хүсэн, 9 мянган гекалори дулаанай элшэ, 1,5 мянган тонно шахуу хара металл, 3580 тут түлишэ ба тоһоделгын материал алмагдаа.

Гэхэтэй хамта олохон предприяти дээрэ материальна нөөсэнүүдые гам хайрагүйгөөр гаргашалха ушар үзэгдэнэ. Жэшээнь, үнгэрэгшэ жэлэй түсэбһөө гадуур «Бурятэнерго» управленидэ 55 мянган тонно условно түлишэ, «Забайкаллес» нэгэдэлдэ 22 мянган кубометр модон, «Электромашина» заводто 217 тонно, «Главбурятстройдо» 254 тонно металл, «Бурятцелинстрой» трестдэ, 488 тонно цемент ба 2179 кубометр модон, «Гусиноозерская» шахтада 1365 кубометр модон, Сэлэнгын ЦКК-да 23 мянган гекалори дулаанай ба 9 миллион киловатт-час электрын элшэ хүсэн гаргашалагдаһан байна.

Эдэ гаргашанууд экономическа дүнгүүдтэ нилээд һаад татаһан байха юм. Тиимэһээл арадай зөөрие алмаха, гамтайгаар хэрэглэхэһээ манай түсэбүүдэй дүүргэлтэ дулдыдаха гэһэн КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленумэй тэмдэглэл тон зүб болоно.

Ажахы хүтэлбэрилгын онол аргануудые саашаданъ нарижуулха, үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ асуудал хангалгын журам эрид дээшэлүүлээгүйдэ, батлаһан хэлсээнүүдэй заатагүй дүүргэгдээгүйдэ шиидхэгдэхэгүйнь мэдээжэ. Энэ талаар нёдондо 65 предприяти түсэб, хэлсээнүүдээ дүүргээгүй. Эндэ Сэлэнгын ЦКК, «Забайкаллес» нэгэдэл, «Бурятавторемонт» нэгэдэл, «Электромашина» завод гэхэ мэтые дурдалтай. Иимэ байдал заатагүй усадхагдаха ёһотой.

Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлгын гол шухала нөөсэ хадаа ажалай ба ниитын журам бэхижүүлгэ болоно. Мүнөөнэй эрхэ байдалда, үйлэдбэриин улам улам үргэдэжэ байхада, хүдэлмэриин минута бүхэн үнэтэй бшуу. Харин бидэ минута бэшэ, үдэр, һара, жэлнүүдые гээжэрхинэбди.

Үнгэрһэн жэлдэ энэ гээгдэлнүүд хороогүй, харин олон коллективүүдтэ улам ургаа. Хүдэлмэришэдэй ажалһаа гараха ушар олон.

КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленум арадай үргэн хэрэглэмжын эд бараа гаргаха, тэрэнэй шанар һайжаруулха, зүйлнүүдыень олошоруулха хэрэгтэ онсо анхарал хандуулһан байна. Энэ талаар зарим тэды амжалтанууд бидэндэ бии. Гэбэшье олонхи ушарта бидэ түйлаһанаашье алдажархинабди. Жэшээнь, «Электромашина», «Теплоприбор» заводууд гүрэнэй Шанарай тэмдэгтэй продукциингаа хэмжээе хоёрһоо үлүү дахин хорoожорхёо.

Мүнөө промышленна предприятинуудай коллективүүд 1983 оной социалис уялгануудые абаба. Тэрэнэй ёһоор үйлэдбэриин хэмжээн 1982 онойхидо орходоо 4,6 процентээр дээшэлхэ, түсэбһөө гадуур 4,4 миллион түхэригэй продукци худалдагдаха байна. Материальна болон түүхэй эдэй нөөсэнүүдые алмаха хэрэгтэ онсо анхарал хандуулагдаа. Тиигэжэ 24 миллион киловатт-часһаа багa бэшэ электрын элшэ хүсэ, 17,5 мянган гекалори дулаанай элшэ хүсэн, 800 тонно хара ба үнгэтэ металл, нилээд ехэ хэмжээнэй цемент, түлишэ, модон болон бусад материал алмагдаха байна. Алмалта, арьбалалта гээшэ бүхы коллективүүдэй, хүдэлмэришэн бүхэнэй ажалай сэгнэлтэ болохо ёһотой.

Ажалай журам шангадхажа, үйлэдбэри дээрэ эмхидхэл һайжаруулха хэрэг онсо анхарагдаха.

Парти, правительствын манай урда табиһан зорилгонуудые дүүргэхэ хэрэгтэ республикын барилгашад горитой хубитаяа оруулха байна. Хоёр жэл соо арадай ажахын бүхы һалбаринуудые хүгжөөхэ хэрэгтэ һомологдоһон зөөриһөө нилээд ехэ мүнгэн ашаглагдаа. Энэ хадаа арбадахи табан жэлэй һүүлшын хоёр жэлэйхиһээ 10 процентээр ехэ. Энээнэй шаар хэдэн миллион түхэригэй барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хэгдэжэ, хэдэн миллион түхэригэй гол фондинууд ашаглалгада оруулагдаа.

Үнгэрэгшэ жэлдэ 252 мянган дүрбэлжэн метр гэр байра, 517 километр электро-лини, 100 гаран километр сатуу хушалтатай автомобильна харгы баригдаһан, хэдэн предприяти һэльбэн шэнэлэгдэһэн, «Теплоприбор»,

(Эхин. Үргэлжэлэлынь 2-дохи нюурта).

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Республикын арадай ажахын түрүүшүүлэй зүблөөн. Хяагтын районой «Родина» колхозой механизатор (зүүн гарһаа) Г. Г. Дампилов, Хориин районой Үдын транспортна предприятиин жолоошон Ц. Я. Цыжипов, Хяагтын хилээмэнэй заводой кондитер Н. Г. Доржиева, Улаан-Үдын прибор бүтээлгын нэгэдэлэй ВЛКСМ-эй комитедэй секретарь Л. Л. Волков.
С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Хүдөө ажахын … …ИДХЭХЫ ХАҺА

…нэгэдэхи табан жэлэй …и жэлэй эхин — ян…ара барагдаба. Тиин …кымнай колхоз, сов…энэ хугасаа соо за…ы амжалта түйлаа гэ…эглэлтэй.

…ай Статистическэ уп…ниин мэдээнүү…гэсүүлэн харахада, рес…имнай ажахынууд гүрэн…дөө 2761 тонно мяха, …но һү тушааһан байна. … бэлэдхэлэй пунктда …үүлхэ нэгэдэхи квар…үсэб 23 процентдэ, … процентдэ, үндэгэн 36 …дэ хүргэгдэһэн байха

… республикынгаа бай…һаар алдарта 60 жэ…н хүндэлэлдэ дэлгэр…иалис мүрысөөндэ ха… эдэбхитэйгээр оролсо… Хойто-Байгалай, Хэжэн…рамхаанай, Захааминай, … Баргажанай районууд … онойнгоо түрүүшын …ай түсэбые 35—60 про…үрэтэр бэелүүлжэ ша…нгэрһэн энэ хугасаа соо Бэшүүрэй, Мухар-Шэбэрэй, Прибайкалиин, Хойто-Байгалай, Баунтын, Улаан-Үдын, Хориин районуудай колхоз, совхозууд тарган, бэеэр томо, ехэ шэгнүүртэй мал тушаагаа. Дүрсагдагша районуудай ажахынууд намарһаа хойшо мал шахажа таргалуулха хүдэлмэрээ эмхитэй һайнаар ябуулһандаа гүрэндэ һайн шанартай продукци тушаана гээшэ.

Жэлэй эхин һарада бэлэдхэлэй пунктда мяха багаар тушааһан гү, али үүсэлэгдэхэ малаа шахан таргалуулха хүдэлмэрээ муугаар эмхидхэһэндээ гүрэндэ мяха худалдалгаяа унжагайруулһан районууд захаһаа бии. Жэшээлбэл, Бэшүүрэй, Зэдын, Загарайн, Кабанскын, Хяагтын, Сэлэнгын, Түнхэнэй районууд байгша онойнгоо нэгэдэхи кварталда хараалагдаһан түсэбөө оройдоол 10-һаа 23 процент хүрэтэр бэелүүлэнхэй. Тиимэһээ удаадахи хоёр һарада үүсэлэгдэхэ малаа шахан таргалуулжа, шэгнүүрыень хүсэлдүүлжэ, гүрэндэ һайн шанартай продукци ехээр тушаахын түлөө хүдэлмэрээ һайнаар эмхидхэхэ болоно.

Урда жэлнүүдтэ орходоо адууһа малаа үбһэ тэжээлээр гэмгүй хангаһан, байгша оной үбэлжэлгын үедэ үнеэдэй һү шэмэшье зарим тэды дээшэлээ. Жэшээлбэл, республикымнай бүхы арбан юһэн районуудай юһэндэнь үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 105-һаа 190 килограмм хүрэтэр һүн һаагдаһан байна. Гүрэндэ һү тушааха нэгэдэхи кварталайнгаа түсэбые Баргажанай, Бэшүүрэй, Зэдын, Загарайн, Мухар-Шэбэрэй, Хойто-Байгалай, Улаан-Үдын районууд урагшатайгаар дүүргэжэ байнхай.

Тиин гэхээ Яруунын, Кабанскын, Хэжэнгын, Хурамхаанай, Прибайкалиин районуудта һү һааха, гүрэндэ худалдаха хэмжээн биратай дээшэлээгүй гэхэ гү, али түрүүшын кварталай түсэб оройдоол 22—27 процентдэ хүргэгдэбэ.

Үнгэрһэн январь һарада шубуушаднай яһала амжалтатай гараа. Шубуунай бүхы фабрикануудта түсэбэйнь дүүргэлтэ жэгдэ ябажа байна. Тиимэһээ байгша онойнгоо нэгэдэхи кварталай түсэбые шубуушаднай заабол бэелүүлхээр найдуулаа.

Мүнөө түрүүшын кварталай дунда һара гаража, шиидхэхы үень хүрэжэ ерэнхэй. Февраль һарада эрхим амжалта түйлажа шадабал саашадаа түсэбөө сүм дүүргэхээр дүүрэн аргатай болохо юм.

РЕСПУБЛИКЫН АРАДАЙ АЖАХЫН ТҮРҮҮШҮҮЛЭЙ ЗҮБЛӨ

(Түгэсхэл. Эхиннинь 1-дэхи нюурта).

«Электромашина» заводуудта шэнэ цехүүдэй барилга эхилэгдэhэн байна. БАМ-ай барилгашад 115 километр гол ба 29 километр станционно түмэр харгы табяа. Трасса дээрэ 50 хүүргэ, уhа урадхуулха 128 түхеэрэлгэ баригдаа. Харгын даланда 13 миллион кубометр шорой адхагдаа, 3900 метр тоннель ба транспортно-дренажна штольни малтагдаа.

Гэхэтэй хамта республикын барилгашад гээгдэлhээ гараагүй. «Главбурятстрой», «Бурятцелинстрой», «Бурятпромжилводстрой», «Улан-Удэтрансстрой», «Жилгражданстрой», «Бурятмежколхозстрой», «Бурятремстрой» гэхэ мэтэ урдаа хараха барилгымнай организацинууд үнгэрэгшэ жэлдэ тулюураар хүдэлбэ. Гол фонднуудые ашаглалгада оруулха даабари ойройдоол 87 процент, гэр байра ашаглалгада оруулха түсэб 79 процент дүүргэгдэhэн байна.

Барилгын шанар, илангаяа гэр байрын, тулюур. Жэшээнь, «Главбурятстрой» нёдондо жэл ашаглалгада үгэhэн бүхы шахуу гэрээ «хангалтатай» гэhэн сэгнэлтээр лэ тушааhан байха. Эндэ олонхи барилгын организацинууд барилгын индустриин баазын hулаhаа дулдыдаhан бэрхэшээлтэй.

Гэбэшье эмхидхэлэй хүдэлмэриин дутагдалнууд олон. Тэдэнние усадхалга элдэб хүтэлбэрилэгшэдhээл дулдыдаха бшуу. Олонхи подрядна организацинууд материальна болон ажалай нөөсэнүүдые үшөө гүйсэд хэрэглэнэгүй, техникэ, бага механизаци гүйсэд ашаг үрэтэйгөөр хүдэлгэгдэнэгүй. Эдэ бүгэдэhөө дулдыдан, барилгын 133 организациин 58-ниинь ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэбөө дүүргээгүй. Тиигэжэ 20 миллион түхэригэй подрядна хүдэлмэри дүүргэгдээгүй. Харин салин хүлhэнэй ургалта барилга дээрэ ажалай бүтээсэын ургалтаhаа жэшээгүй түргэн.

Олохон барилгын талмай дээрэ ажал тулюураар эмхидхэгдэнэ, хүдэлмэриин саг hамшаагдана, ажалhаа гараха ушар, гэнэ усал үшөөл олон. Барилгын 1114 бригадын ойройдоол 304-ниинь бригадна шэнэ гуримда оронхой. Барилгашад дуталдана.

Энэ жэлдэ барилгашадай үмэнэ ехэшье, харюусалгатайшье зорилгонууд табигдана. Капитальна hомололго нилээд ехэ болохоор түсэблэгдэнхэй. 382 мянган дүрбэлжэн метр гэхэ гү, али үнгэрэгшэ жэлэйхиhээ 25 мянган дүрбэлжэн метрээр ехэ гэр байра баригдахаар хараалагдана. Тиимэhээ бүхы барилгын коллективүүдэй үмэнэ материальна баазаяа ургэдхэхэ, ажалай бүтээсэ, шанар hайжаруулха, журамаа шангадхаха зорилго табигдана.

Табан жэлэй хоёр жэлэй туршада республикын бүхы янзын транспорт улам хүгжөө. Түмэр замай Улаан-Үдын отделенидэ ашаанай ажахые хүгжөөхэ, вагонуудые ашаглалгые hайжаруулха, ажалай түрүү арга хэрэглэхэ талаар ехэ хүдэлмэри ябуулагдаа.

Гэбэшье түмэр замшад hанаhандаа хүрэжэ шадабагүй. Ашаалалга—буулгалгын хүдэлмэриин эмхидхэлэй тулюурдаhанhаа болоно, вагонууд hаатуулагдана. Түмэр харгын отделениин захиргаан вагонуудые зогсолтогүй ябуулха талаар захилшадтаяа хүдэлмэри ябуулнагүй. Тиин вагонуудай эрьесэ 16,2 процентээр удаарhан байна. Түмэр замшадай гэмээр модошодой 3 мянга шахуу вагон ябуулагдаагүй үлэшөө. Ашаа бүрин бүтэнөөр дамжуулга муугаар хангагдана.

Автомобильна транспорт эли бодо хүгжөө, материальна баазаньшье бэхижээ. Гэбэшье эндэшье хэрэглэгдээгүй арга боломжонууд үшөө бии. Автомобильнуудай хооhоор ябаха, ажалгүй зогсохо ушар олон. Энэл шалтагаанаар арадай ажахын ашаа, пассажирнуудые зөөхэ түсэб дүүргэгдээгүй.

Улаан-Үдын нэгэдэхи пассажирска автопредприятида 6,5 мянга дахин автобусууд линиhээ гаргагдаhан, мүн ажалhаа гээгдэhэн байна. Жолоошодой пассажирнуудта муугаар, хайша хэрэгээр хандаха ушар үшөө усадхагдаагүй. Эдэ дутагдалнууд трамвайншье зам дээрэ үзэгдэнэ. Тиимэhээ городой хүн зоной талаhаа тон зүб лэ гомдолнууд ороно гээшэ.

Улаан-Үдын авиапредприятиин коллектив шухала шухала технико-экономическа түсэбүүдээ сүм дүүргэнхэй. Мүн пассажирнуудые зөөхэ, почто, ашаа шэрэхэ, тиихэдэ сэбэр олзо оруулалгын түсэбүүдшье мүн лэ дүүргэгдээ. Гэбэшье ажалдань ушардаг дутуу дунданууд үшөө үзэгдэhөөр. Тус коллектив дотор ажалай журам, мүн пассажирнуудые болон ашаа зөөхэ дүримүүдые эбдэхэ, пассажирнуудта муу, хашараар хандаха ушарнууд мүн лэ усадхагдаагүй байhаар.

Республикымнай хэлхээ холбооной хүдэлмэрилэгшэд абаhан уялгануудаа гол түлэб дүүргээ. Социалис мүрысөөнэй дүнгүүдээр Хойто-Байгалай, Прибайкалиин, Бэшүүрэй районуудай хэлхээ холбооной таhагуудай, мүн Улаан-Үдын почтамтын коллективүүд яhала hайн үрэ дүнгүүдые туйлаба. Теэд эдэшье коллективүүд дутуу дундатай байшоо. Хэлхээ холбооной түхеэрэлгэнүүдэй хүдэлмэридэ гомдол ороно. Почтоор эльгээгдэhэн зүйлнүүд хулуугдана, замдаа гээгдэнэ. Хэлхээ холбооной эбдэрhэн лини нозог нобшоор заhабарилагдана. Межгородой телефонно станциин хүдэлмэрилэгшэд ходо нэгэ жэгдэ hайнаар хүдэлнэгүй.

СССР-эй байгуулагдаhаар 60 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө бэлдэхэдээ, республикымнай хүдөө ажахын ажалшад газар таряалангай культура дээшэлүүлхэ, мал ажалаа хүгжөөхэ, материально-техническэ үндэhэ hуурияа бэхижүүлхэ, үйлэдбэри хүтэлбэрилгые шэнэдхэн hайжаруулха талаар горитойхон хүдэлмэри ябуулаа гэжэ элидхэлшэ тэмдэглээ. Энээнэй ашаар нёдондо хүдөө ажахын продуктнуудые үйлэдбэрилхэдөө яhала hайн үрэ дүнгүүдые туйлаhан байна. Орооhо таряан бүхыдөө 440 мянган тонно гэхэ гү, али 1981 оной хэмжээнhээ 79 процент ехээр суглуулагдаа. Хартаабха ургуулга 64 процентээр, овощ — 22 процентээр дээшэлээ. Гүрэнэй амбаарта 75 мянган тонно таряа тушааха түсэб 90 мянган тоннодо хүргэгдөө. Мүн 50 мянган тонно хартаабха бэлэдхэгдэжэ, даабаримнай 15 мянган тонноор үлүүлэгдээ. Олонхи ажахынууд 1983 оной ургасада хэрэгтэй үрэhэ хүрэнгэ хүсэд хүрэхөөр хаажа абаа.

Орооhо таряан, тэжээлэй ургамалнууд болон хартаабха нэн түрүүлэн ургасыень дээшэлүүлhэнэй, газар таряаландаа түрүү технологи хэрэглэhэнэй ашаар сэхээр хуряагдаа гээшэ. Республика доторнай гектар бүриhөө дундада зэргээр 11,5 центнер таряан, 69 центнер хартаабха, 105 центнер овощ суглуулагдаа юм. Илангаяа Бэшүүрэй, Мухар-Шэбэрэй, Улаан-Үдын, Хяагтын, Кабанскын районуудай ажахынуудта нилээд ехэ ургаса хуряагдаа.

Үнгэрэгшэ жэлнүүдтэ орходоо бүхы районуудта, мүн бүхы республика доторнай элдэб зүйлэй тэжээл ехээр бэлэдхэгдээ. Тиихэдэ мал ажалай продуктнуудые үйлэдбэрилжэ, гүрэндэ тушааха түсэб, уялгануудаа дүүргэхэ талаар зарим тэды hайн дүнгүүд туйлагдаба. Бүхыдөө республика доторнай hү, үндэгэ, нооhо гүрэндэ худалдаха социалис уялганууд бэелүүлэгдэнхэй. Энэ хугасаа соо үнеэн бүхэнэй hү шэмэ урзанданайхиhаа 57 килограммаар дээшэлжэ, 1685 килограммда хүргэгдөө. Мүн тахяа бүхэнhөө дунда зэргээр 225 үндэгэн суглуулагдаа гэхэ гү, али 1981 онойхиhоо гурбан үндэгэн олоор абтаа. Тиихэдэ хонин бүриhөө 3,2 килограмм нооhон хайшалагдаhан байна. Үнгэрэгшэ жэлдэ бүхыдөө hалбари бүхэндэ ажалай бүтээсэ 10 процентээр дээшэлүүлэгдэбэ.

Гэхэтэй хамта бидэ туйлагдаhан эрхим дүнгүүдээ тэмдэглэхэ зуураа хүдөө ажахын үйлэдбэри эмхидхэлгэдэ олон дутагдалнууд, шиидхэгдээгүй асуудалнууд бии гэжэ мэдэрхэ ёhотойбди.

ҮЙЛЭДБЭРИИН АШАГ Ү

Энэ нэн түрүүлэн газар таряалангай, мал ажалай продуктнуудые багаар үйлэдбэрилhэнэй, мүн ажалай, гүйсэдхэлгын журамай hуладаhанай үрэ гээшэ. Олохон ажахынуудта газарай хүрьhэ аршалан хамгаалха агротехникэ муугаар нэбтэрүүлэгдэнэ, үрэжэ хүрэнгэ эрхилэлгэнь hанаhанда хүрэмөөр эмхидхэгдэнэгүй. Энээнhээ уламжалан орооhото болон тэжээлэй ургамалнуудай ургаса доогуур зандаа байhаар. Тэрэшэлэн продукци үйлэдбэрилгэ аалияр дээшэлжэ, тэжээл үйлэдбэрилгын хүгжэлтэ гээгдэлдэ оронхой гээшэ.

Мүнөөдэрэй дүнгөөр Баргажанай, Яруунын, Сэлэнгын, Зэдын, Загарайн болон бусад районуудта газар таряалангай культура бирагүй байhаар. Бүхыдөө республика доторнай мелиораци хэгдэhэн газар ашаг үрэгүйгөөр хэрэглэгдэнэ.

Мал ажалаа шэнэдхэн hайжаруулха эрилтэ табигдана. hүүлэй жэлнүүдтэ Хурамхаанай, Сэлэнгын, Зэдын, Хэжэнгын болон бусад районуудта адууhа малай тоо толгой хараа байса үсөөрүүлэгдэ. 1983 оной январиин 1-нэй мэдээгээр республика доторнай бүхыдөө үхэр малай, хонидой тоо толгой олошоруулха түсэб дүүргэгдээгүй.

Иимэ байдалай гол шалтагаан юуб гэбэл, зоотехническэ хүдэлмэриин муугаар ябуулагдахаhаа гадна, элдэб звенонуудта ажалай болон гүйсэдхэлгын журамай hуладаhанhаа эхитэй. Эдэ дутагдалнуудhаа уламжалан, олохон ажахынуудта мал олоор гарзалжа, эхэ мал hубайрна. Нёдондо бүхы республика доторнай абтаhан тугалнуудай 14 процентнь, хурьгадай 22, поршоонхонуудай 17 процентнь гарзалаа. Мүн 100 эхэ мал бүхэнhөө 62 тугал, 56 хурьган абтаhан байна.

Үүсэлэгдэхээр тушаагдаhан малай шэгнүүр бага байhаар. Нёдондо гүрэндэ тушаагдаhан үхэрнүүдэй тус бүриин шэгнүүр дунда зэргээр 321 килограммда хүргэгдэhэн байха юм.

Олохон колхоз, совхозууд муу шанартай продукци тушаажа үргэлжэлhөөр.

Республика доторнай КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй, ВЛКСМ-эй ЦК-гай «1982 — 1983 онуудай үбэлэй үедэ малай үбэлжэлгые эмхитэйгээр үнгэргэжэ, мал ажалай продуктнуудые ехээр үйлэдбэрилжэ худалдаха талаар Бүхэсоюзна социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ тухай» тогтоолые ажалаараа харюулhан олон коллективүүд, үйлэдбэриин түрүүшүүл захаhаа бии гэжэ хэлэлтэй.

Кабанскын районой Кабанскын, Колесовскын, Твороговскын hаалиин фермэнүүдэй 32 hаалишан үнгэрhэн жэлдэ үнеэн бүриhөө 3000, мүн дээшэшье hү hааhан байна. Улаан-Үдын райондо hү hааха талаар 12 hаалишан 4 мянганай, харин 26 hаалишан гурба мянган килограммай дабаа дабанхай. Иимэрхүү жэшээнүүдые нэрлэбэл, бусадшье районуудта олон бии байха.

Түрүүшүүлэй амжалта хадаа хүдэлмэридөө онсо харюусалгатайгаар, хүсэл эрмэлзэлтэйгээр хандаhанай, бии байгаа арга боломжонуудаа хүсэдөөр хэрэглэhэнэй ашаар туйлагдана гээшэ. Гэбэшье зарим ажахынуудта адли эрхэ байдалтай, арга боломжотой байбашье hаа, хоёр ондоо дүнгүүдые туйлаха ушар үзэгдэнэ.

Жэшээлбэл, Зэдын районой Оёорой совхоз арбадахи, мүн арбан нэгэдэхи табан жэлэйнгээ хоёрдохи жэлэй бүхы түсэбүүдые урагшатайгаар бэелүүлээд, мүнөө малаймгаа үбэлжэлгые эмхитэйгээр үнгэргэжэ байна. Тиин гэтэл хүршэ ажахынуудынь болохо Торинии совхоз, «Мир» колхоз эдэ түсэбүүдээ дүүргээгүй байхаhаа гадна энэ үбэлжэлгэсэ нилээд ехэ гарза хоролтотойгоор үнгэргэнэ. Мүн адууhа малайнь ашаг шэмэ эрид доошолжо байна.

Улаан-Үдын районой Калининай нэрэмжэтэ совхозой Саратовскын hаалиин фермын коллектив (даагшань Е. Ф. Кобылкина) үнгэрэгшэ жэлдэ үнеэн бүриhөө 2357 килограмм hү hаагаа юм. Тиихэдэнь хүршэ Дэдэ-Саянтын hаалишад адли эрхэ байдалда ажаллабашье, 600 шахуу килограмм hү багаар абаа. Иимэ жэшээнүүдые дурдаха болобол, район бүхэндэ байха. Тиимэhээ үйлэдбэриин түрүүшүүлэй дүй дүршэлые үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, «Гээгдэгшэдгүйгөөр ажаллаха» гэhэн уряа доро эмхидхэгдэhэн хүдэлөөс хүгжөөхэ гээшэ мүнөө шухалада тоолоргдоно.

Байгша ондо мал ажалай продуктнуудые үйлэдбэрилхэ түсэб болон уялгануудаймнай дүүргэлтые нэн түрүүлэн малай үбэлжэлгэ шиидхэхэ байна.

Нёдондонойхитой зэргэсүүлбэл тэжээлээр яhала hайнаар хангагданхайшье hаа, энэ жэлдэ республикымнай ажахынуудай 40 гаран процентнь условно мал бүхэнөө 7-hоо 11 центнер хүрэтэр тэжээлэй единицын хэмжэнэй хоолоор хангагданхай юм. Энэнь тон бага гээшэ. Гадна бидэ байгша ондо малай тэжээл болохо талха таряанай зүйл багаар нөөсэлэнхэйбди. Тиимэhээ дуталдаhан тэжээлээ хүсэлдүүлхын тула шэлбүүhэ бэлэдхэжэ, hолоомо суглуулха, мүн тэжээлэйнгээ цехүүдые таhалгарягүй хүдэлгэхэ болонобди. Тэрэшэлэн малаа дулаасуулагдаhан уhаар ундалуулжа, бүхы тэжээлээ нарин бүридхэлдэ абажа, гамтайгаар гаргашалха эрилтэ табиха ёhотойбди.

Республикымнай бүхы малшад hайн гэр байратай байхаhаа гадна худалдаа наймаанай, соёлой-ажаhуудалай болон медицинын талаар hайнаар хангагдаhан байха гээшэ баhал шухала.

Диилэнхи ажахынуудта мүнөө энэ гурим баримталагдажа, малшадые соёлой-ажаhуудалай талаар hайнаар хангаха мүрысөөн эмхидхэгдэнхэй. Гэбэшье зарим газарта малшад тушаа онсо анхарал хандуулагданагүй.

Жэшээлбэл, Захааминай районой Дүтэлүүрэй совхоздо магазиниинь амаралтын үдэр хүдэлдэггүй, малшадые автолавка муугаар хангадаг байха юм. Хяагтын районой Алтай hууриндахи магазин саг болзортоо нээгдэдэггүй, наймаалагшань дура зоргоороо хүдэлдэг байна. Мүн эндэ хэрэгтэй эд бараан хомор. Илангаяа саахар, хүрпээ, лапшаа, печени, сай гэхэ мэтэ эдеэ хоолой продуктнууд ходо таhалдана. Мүн Мухар-Шэбэрэй районой Хонхоло hууринай магазин энэ талаар hайн байдалтай бэшэшье hаа, архяар дүүрэнхэй байгаа hэн.

Олохон районуудта ажаhуудалай орёо нарин техникэ, нэн түрүүлэн телевизор, холодильник, радиоприёмникүүдые заhабарилха талаар малшадай оруулhан захил саг дары бэелүүлэгдэнэгүй.

— Тэрэшэлэн Бэшүүрэй районой Бодонгуудай совхозой Шанага hууриндахи фермын, XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой малшадай байха гэрнүүд муугаар бэлдэгдэнхэй. Мүн Улаан-Үдын районой Калининай нэрэмжэтэ, Зэдын районой Борьсогой совхозуудта хүдөөгэйн клубууд хүдэлнэгүй, хаалгатай. Бэшүүрэй районой Калининай нэрэмжэтэ колхозой Алташын, мүн Бэшүүрэй совхозой Дабаатын фермэнүүдтэхи улаан булангууд заhабарилагдаагүй.

Дээрэ дурсагдаhан дутагдалнууд бусад олон ажахынуудта элирүүлэгдэнхэй. Ажалшадай үдэр бүриин эрилтэдэ нимэ хайша хэрэгээр хандахада, ажалша коллективүүдэй хүдэлмэридэ заабол муугаар нүлөөлдэгынь мэдээжэ.

Малшадтай эмхидхэлэй хүдэлмэри ябуулхадаа, КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй, ВЛКСМ-эй ЦК-гай тогтоолтой зохилдуулан, 1983 оной январиин нэгэнhээ хэрэглэгдэжэ захалха материальна урмашуулгануудые ашаа үрэтэйгөөр хэрэглэхэ шухала. Тусхайлбал, олон жэлэй туршада таhалгарягүй нэгэ хүдэлмэридөө ажаллаhан мал ажалай хүдэлмэрилэгшэдтэ нэмэлтэ амаралтанууд үгтэжэ, салин хүлhэндэнь нэмэжэ элдэб түлбэринүүд, нэмэлтэнүүд түлэгдэхэ юм.

hүүлэй жэлнүүдтэ мал ажалай материально-техническэ үндэhэ hууринь нилээд бэхижээ гэжэ элидхэлшэ хэлээ. Арбадахи, арбан нэгэдэхи табан жэлнүүдтэ республикымнай хүдөө ажахын энэ hалбарида 62 миллионhоо үлүү мүнгэн hомологдонхой. Энээнэй ашаар hү hаалиин фермэнүүдэй 19 процентнь, гахайн фермэнүүдэй 60, шубуунай фермэнүүдэй 65 процентнь комплекснoор онъhожоруулагдаа. Мүнөө үедэ үхэр малай фермэнүүдтэ онъhожоруулгын хэмжээе эрид дээшэлүүлхэ эрилтэ табигдана. Тодорхойлбол, ойрын сагта мал ундалуулха хүдэлмэри 69 процент, тэжээл хубаарилжа үгэхэ ажал 24, наг шэбхыень сэбэрлэхэ хүдэлмэри 41, үнеэдые hааха ажал 49 процент онъhожоруулагдаха ёhотой. Олон механизмууд техническэ хангалгын муухаа хүдэлгэгдэнгүй зогсоогдонхой байhаар. Мүнөөдэрэй байдалаар Госкомсельхозтехникэ үнеэ hаадаг түхеэрэлгэнүүдэй 72 процентыень, hү хүргэдэг танкнуудай хахадыень, мүн наг шэбхыень сэбэрлэдэг транспортёрнуудай ойройдоол 42 процентыень техническэ харууhаар хангана.

Эгээл нимэ ахир муу байдалтай байhандаа республикамнай энэ асуудалаар 1983 оной январиин 28-най «Правда» газетын түрүү бэшэг дотор шүүмжэлэгдээ hэн.

КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленум хүдөө ажахын үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлжэ, гаргаhан продукциингаа өөрынь үнэ сэнгые доошолуулха талаар бидэнэй анхаралаа горитойхоноор хандуулхыемнай эрилтэ табиба.

Үри шэридэ оролгын гол шалтагаан юуб гэбэл, түсэбөөр хараалагдаhан продукци абагагүй байhанай, ажалдаа хайша хэрэгээр, зээн бусаар хандаhанай, ажалай бүтээсын дээшэлээгүй, техникээ муугаар ашаглаhанай үрэ мүн гэжэ шэнжэлгэнүүд тодорхойлонхой. Олохон ажахынууд дебиторско үри шэри ехээр хэнэ, мүн ажалай болон материальна гаргашаяа нарин нягтаар бүридхэдэггүй байна.

Гүрэн КПСС-эй ЦК-гай майн (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдтэй зохилдуулан, ашаг олзогүй ажахынуудта финансова туhаламжа горитойхоноор үзүүлнэ. Мүнөө республика дотор худалдажа абалгын үнэ сэнгэй нэмэлтэ сэн бүхыдөө 100 миллион түхэригhөө үлүү гаранхай. Гүрэнэй үзүүлhэн энэ туhаламжа бүхы колхоз, совхозуудай экономикые нилээд бэхижүүлхэ зэргэтэй. Гэхэтэй хамта хаа хаанагүй тоо бүридхэл hайжаруулжа, финансова журам бэхижүүлхэ шухала.

Хабарай тарилгада бэлдэлгые онсо хиналта доро абаха хэрэгтэй. Тарилгын эхилтэр гүрэнэй жасаhаа 40 мянга гаран тонно үрэhэнэй орооhо ажахынуудта зөөжэ, колхоз, совхозуудай өөhэдынь хааhан хүрэнгые тарилгын шанарта хүргэхэ шухала. Үнгэрэгшэ жэлнүүдэй дүй дүршэлдэ түшэглэн, поли, сабшалан дээрээ бүлүүр станцинуудаар уhа гаргажа, тонно мүлhэ хүргэхэ хүдэлмэрээ заабол эмхитэйгээр ябуулха хэрэгтэй. 1983 оной ургасада хэрэглэгдэхээр 2,2 миллион тоннohoo бага бэшэ органическа, 34 мянга гаран тонно минеральна үтэгжүүлгэ оруулха зорилго табигданхай. Мүн 300 мянган гектарай тарилгын буртаг ногоон химическэ аргаар усадхагдахаар хараалагдана.

Энэ жэлдэ уhалагдадаг 7,4 мянган гектар шэнэ газар ашаглажа, 3,7 мянган гектарай уhалуурнин hубаг, ханаабуудые, хаалта, боолтонуудые hэльбэн шэнэлхэ, мүн 20 мянган гектар бэлшээри уhалагдадаг болгохо түсэбтэйбди. Тиихэдэ уhалхагүй 23 мянган гектар газарта культуртехническэ хүдэлмэри ябуулха зорилготой юм.

Госкомсельхозой нэгэл ба предприятинууд К-700 тухэлэй тракторнуудые заhабарилха талаар гэзэргэдэ орохоноо тадна муу хүдэлнэ. Автороо бэлдэнэ. Мүнөө бүхы тракторнуудай 35 процентнь заhабарилагдаагүй байhаар. Урда жэлнүүдтэ орходоо автомобильна парк муугаар бэлдэгдэнхэй. Мүнөө автомобильнуудай 23 процентнь үйлэдбэриин хэрэглэмжэдэ хабаадуулатдаагүй. Тиихэдэ комбайнуудай хахадынь, уhа сасадаг машинануудай, тракторай плугуудай гурбанай нэгэ хубинь, сеялкэнүүдэй 40 процентнь заhабарилагдажа бэлэн болгогдоогүй. Мүн тэжээлэй ургамалнуудые хуряаха техникээ мүнөөшье заhабарилжа захалаадүй байhаар.

Саашадаа иимэ байдалтай эбсэжэ болохогүй. Илангаяа мүнөө жэлдэ механизаторнуудай республикаhаа гадуур тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэридэ хабаадуулагдаагүй байhан дээрэhээ техникэ заhабарилгада бүгэдөөрөө ажаллаха ёhотой.

Эдеэ хоолой программа бэелүүлгэдэ промышленна предприятинуудай хамhабариин ажахынууд горитойхон хубитаяа оруулhаха байна. Нёдондо эдэ ажахынуудта 1100 гаран тонно мяхан, 1852 тонно hүн, 960 мянган үндэгэн үйлэдбэрилэгдэжэ, 1300 шахуу тонно хартаабха, 506 тонно овощ суглуулагдаhан юм. Энэнь эдеэ хоолой хамтын нөөсэ жасада горитойхон нэмэлтэ мүн. Саашадаа энэ нэмэлтэ улам дээшэлхэ зэргэтэй.

Байгша ондо хамhабариин ажахынуудта мяха үйлэдбэрилгэ нёдондонойхиhоо 30 процентhээ бага бэшээр, харин овощ хоёр дахин нэмэхээр хараалагдана.

Манай республикын Министрнүүдэй Соведэй тогтоолоор хамhабариин шэнэ ажахынуудые эрхилхэ газар нэмэжэ үгтэнхэй юм.

Гүрэнэй ба кооперативна худалдаа наймаанай эд бараанай эрьесын, мүн республикын хүн зоной ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангалгын предприятинуудай хүгжэлтын жэшээнүүд дээрэhээ арад зоной байдал hуудалай улам hайжаржа байhаниинь эли тодоор харагдана. Республикын худалдаа наймаанай организацинууд эд бараа хүн зондо худалдаха гүрэнэй түсэб 100,2 процент дүүргэбэ. Түсэбhөө гадуур 2 миллион үлүүтэй түхэригэй эд бараан худалдагдаа.

«Нижнеангарсктрансстрой» трестын УРС, Улаан-Үдын нэгэдэхи ба хоёрдохи пищеторгнууд, горхлебторг, нитын эдээ хоолой управлени болон бусадшье организацинууд түсэбөө амжалтатайгаар дүүргээ.

Эд хэрэглэгшэдэй кооперациин хүдэлмэрилэгшэд ехэ хүдэлмэри хэжэн байна. 1982 ондо хүдөөгэй хүн зонhоо 2,3 мянган тонно мяхан худалдан абтажа, городууд болон хүдэлмэришэдэй тосхонуудта худалдагдаа. Энэнь 1981 онтой жэшэбэл, 450 тонноор ехэ болоно.

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй хоёр жэлэй туршада худалдаа наймаанай 100 гаран объект, hуудал байдалай эрилтэ хангаха 70 шахуу объект ашаглалгада оруулагдаа.

Баргажанай, Баунтын, Загарайн, Кабанскын районуудта, мүн «Электромашина», «Теплоприбор» заводуудай, Тимлюйн цементнэ ба асбоцементнэ хэрэгсэлнүүдэй заводуудай, гадар хубсаhа нэхэдэг Улаан-Үдын трикотажна фабрикын, нарин сэмбын комбинадай ниитын эдеэ хоолой предприятинуудаар илангаяа hайнаар хангагданхай.

Гэхэтэй хамта, республикымнай худалдаа наймаанай, хүн зоной ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангалгын хэмжээн мүнөө үеын эрилтэнүүдтэ үшөөшье хүрэнэгүй гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Хүн зониие мяхаар, худалдаанда хомор эд бараагаар хангалга таhалгаряатайгаар бэелүүлэгдэнэ, хангалгын шанар хүсэд hайн гэхын аргагүй. Промышленна олохон предприятинууд, министерствэнүүд, албан гэзэргэнүүд, колхоз ба совхозууд хүн зоной ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангалгын предприятинуудые сайшаадань хүгжөөхэ талаар үргэлжэ даабаринуудаа дүүргэнэгүй. Жэшээлбэл, «Забайкаллес» нэгэдэл үнгэрhэн хоёр жэлэй туршада түсэбтэй ёhоор 15 объект ашаглаха даабаритай бад, 8-ынь дүүргэлээ. Зүүн Сибириин түмэр замай Улаан-Үдын станци 13-hаа 5-ыень дүүргэhэн байна.

Хүн зоной ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангалгын, мүн ху-

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Республикын арадай ажахын түрүүшүүлэй зүблөөндэ хабаадагшад (зүүн гарhаа): Улаан-Үдын прибор бүтээлгын үйлэдбэриин нэгэдэлэй токарь В. Т. Попов, Түнхэнэй районой Хэрэнэй столовын хүдэлмэрилэгшэ В. В. Семёнова, Улаан-Үдын районой «Заветы Ильича» совхозой тугалшан Б. Е. Цыргеева, Прибайкалиин районой заhабарилга-барилгын управлениин бригадир М. М. Канаева.

С. ВАЛДУЕВАЙ фото.

ЭЛИДХЭЛ ТУШАА ҮГЭ ХЭЛЭЛГЭ

Элидхэлэй hүүлээр КПСС-эй Железнодорожно райкомой нэгэдэхи секретарь **И. М. Пытин** түрүүлэн үгэ абажа, ендэртэ гараба.

— Районоймнай ажалшад үнгэрэгшэ жэлдэ СССР-эй байгуулагдаhаар 60 жэлэй ойе нэрэтэй солотойгоор угтахын түлөө социалис мүрысөөе үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, арбан нэгэдэхи табан жэлэй хоёрдохи жэлэй түсэбтэ даабаринуудые болзорhоо урид дүүргэхын түлөө бүхы хүсэеэ элсүүлэн ажаллаhан байна.

Промышленна предприятинууд үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ, хүдэлмэриин шанар hайжаруулха талаар нилээд амжалтануудые туйлаа, — гэжэ тэрэ үгэеэ эхилбэ.

Ажалай түрүүшүүлэй хүсөөр амжалтанууд арьбаддахагдана гэхэ зуураа хэдэ хэдэн тодо жэшээнүүдые үгэ хэлэгшэ дурдаба. ЛВРЗ-гэй слесарь Дамбаев, авиазаводой токарь Анпилогов, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат, ЛВРЗ-гэй слесарьнүүдэй бригадир Попов болон бусад эрхим ажалай үльгэр жэшээ харуулна. Тэдэнэр hүүлэй жэлнүүдтэ район доторoo дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ саг үргэлжэ түрүүлжэ ябана.

КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые урагшатайгаар бэелүүлхын тула районой партийна оранизаци ажалша коллективүүдтэйгээ хамта олон хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлжэ байнхай. Ноябриин Пленумэй дүнгүүд, партийна эхин организацинуудай бэелүүлхэ зорилгонууд тухай асуудал бүхы коллективүүдтэ зүбшэн хэлсэгдээ. Ажалай журам hайжаруулhанай ашаар үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ, үйлэдбэрилhэн продукциин шанар hайжаруулха, тиигэжэ улам бүтээсэтэйгээр ажаллаха зорилго табигдана.

Үнгэрэгшэ жэлэй дүнгүүдээр оройдоо 3 предприяти жэлэйнгээ түсэбые дүүргээгүй. Тэдэнэй тоодо түмэр-бетон хэрэгсэлнүүдэй завод оролсоно. Тус заводой үйлэдбэриин эмхидхэл, ажалай журам муу байhан юм. Заводой [illegible] эмхидхэжэ шадаха [illegible]бэрилэгшэдые табяабди. [illegible] тэндэ ажал хүдэлмэри [illegible]жаржа байнхай.

Улаан-Үдын [illegible]үргын түмэр хэрэгсэлэй хэдэг заводой коллектив hүүлэй жэлнүүдтэ ехэ амжалтануудые туйлана. Тус заводто эмхидхэгдэhэн 53 бригадын дунда социалис мүрысөөн hайнаар эмхидхэгдэнхэй. Тиихэдэ 4 бригадань ажал [illegible]на онол[illegible]идөө бригад[illegible] тэрэнээ нэбтэрүүлээд. [illegible]тайгаар бэелүүлжэ байна. Ойрын жэлнүүдтэ бүхы участок, цехүүдтэ бригадна гурим эндэ нэбтэрүүлэгдэхээр хараалагдана. Ажалай журам hайжаруулха асуудалаар горитой хүдэлмэри ябуулагдана. Заводой үдэр бүриин радиодамжуулга болон бусад хэмжээ ябуулганууд ажалай журам эбдэгшэдтэй шангаар тэмсэхэ арга олгодог юм. Тиигэжэ тус заводой коллектив үнгэрэгшэ, 1982 онойнгоо түсэбые амжалтатайгаар дүүргэhэн байна.

Авиазаводой, «Теплоприбор» заводой, 1268-дахи автоколоннын, ЗММК-гай коллективүүд социалис мүрысөөндэ шалгарна.

Манай районой ажалшад КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленумэй шиидхэбэринүүдые зүбшэн хэлсээд байхадаа, «Гээгдэгшэдгүйгөөр хүдэлэе!», «Бухал саарhан соо байнгүйгөөр, хүн зонойнгоо дунда байя!» гэhэн уряа лозунгнуудые бэелүүлэн, арбан нэгэдэхи табан жэлэй гурбадахи жэлэй түсэбүүдые болзорhоонь урид дүүргэхээр эрид шиидэнхэй гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглэбэ.

Удаань Загарайн районой Онохойн совхозой директор **Г. В. Прундзе** үгэ хэлэбэ.

— КПСС-эй ЦК-гай майн (1982 он) Пленумэй хараалhан Эдеэ хоолой программые бэелүүлхэ хэрэгтэ ажалшан бүхэн өөрынгөө хубитые оруулхаар шиидэнхэй, — гэжэ тэрэ үгэеэ эхилбэ. — Манай совхозой ажалшад овощ, хартаабха, hү, мяха гүрэндэ худалдаха түсэбөө дүүргэбэшье, орооhо, нооhо тушааха түсэбөө дүүргэжэ шадаагүй, — гэжэ үгэеэ үргэлжэлүүлбэ. Гэбэшье арбан нэгэдэхи табан жэлэй түсэб бүхы дүнгүүдээр дүүргэгдэхэ. Совхозой хүдэлмэришэдэй hуудал байдалые, ажалайнь эрхэ байдалые hайжаруулха талаар ехэ юумэн хэгдэнэ. hүүлэй хоёр жэлэй туршада үнеэдэй, тугалнуудай, хонидой шэнэ байранууд баригдаа. Тиихэдэ энэ хугасаа соо 34 гэр байра ашаглалгада оруулагдаhан байна. Малшадай бэеын элүүрые шалгажа байха физио-терапевтическэ кабинет совхозой түбтэ нээгдээ. Совхозой хүсөөр сберкассын байшан баригдаа. Хүдэлмэришэд салин хүлhэсэ сберкассаhаа абадаг болоно, ажалай журам hайжараа.

Залуушуулай сүлөө сагаа hайнаар үнгэргэхын тула соёлой эмхи зургаануудай хүдэлмэри hэргээгээбди. Соёлой байшан хүгжэмэй шэнэ инструментнүүдтэй болоо. Тус байшангай дэргэдэ агитбригада эмхидхэгдэнхэй.

Үнгэрэгшэ жэлдэ 300 гектар талмайда огородой эдеэ тариhан байнабди. Мүнөө жэлдэ энэ талмаймнай үшөө 100 гектараар үргэдхэгдэхэ юм гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглэбэ. Манай шефүүд — Улаан-Үдын Железнодорожно районой промышленна предприятинуудай коллективүүд манайда айхабтар ехэ туhаламжа үзүүлжэ, ороной Эдеэ хоолой программа бэелүүлгэдэ хубитаяа оруулна. 1982 ондо 5 мянга гаран центнер огородой эдеэ хуряагаа hэмди. Гэбэшье Улаан-Үдын горплодоовощторг энэ продукциемнай тушаажа абаха нэгэшье бэлэдхэлгүй байба. Тэдэнэй гэмээр хэдэн зуугаад центнер хапууста болон бусадшье огородой эдеэн гутаагдажа hалаhан байна.

Юрэнхыдөө огородой эдеэ ехээр таридаг совхозууд өөрын томо складуудтай байха ёhотой. Манай совхо-

...ЕСПУБЛИКЫН АРАДАЙ АЖАХЫН ТҮРҮҮШҮҮЛЭЙ ЗҮБЛӨӨН

...ЖАЛАЙ БҮТЭЭСЭ ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ

станцинhaa эдеэ хоол зөөхэдэ автотранспорт дуталдана, тосхон hууринуудай уйлсынүүдые болон харгынуудые асфальтаар хушаха гэхэ мэтэ асуудалнуудые шиидхэлгэдэ республикын дээдын органууд туhалха ёhотой гэжэ найдажа байhанаа тэрэ элирхэйлбэ.

— КПСС-эй XXVI съездын, удаадахи Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, үнгэрэгшэ жэлдэ Хорини районой ажалшад зарим тоды амжалтануудые туйлаhан байна,— гэжэ КПСС-эй Хорини районкомой нэгэдэхи секретарь П. В. Бахаев үгэеэ эхилбэ. Районой промышленна предприятинууд продукци худалдаха түсэбөө 103,5 процент дүүргэhэн юм. Жэшээлхэдэ, Хүрбын леспромхоз ажалаа hайнаар эмхидхэжэ, оньhон техникээ гүйсэд ашаглаhан, модошодой ажалай эрхэ байдалые hайжаруулhанай ашаар hара бүриингөө түсэб ходо хэтэрүүлэн дүүргэнэ. Гэхэтэй, хамта, леспромхозуудай бэлэдэhэн модон саг дарыдаа зөөгдэнэгүй, ушар иимэhээ тэрэнэй шанар муудана гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглэбэ.

1981 онтой сасуулбал, үнгэрэгшэ жэлдэ хурьга, тугалнууд үсөөнөөр абтаа. Партиин ЦК-гай ноябриин Пленумэй шиидхэбэринүүдые зүбшэн хэлсэхэ үедэ эдэ дутагдалнууд тухай онсо хөөрэлдөөн болоhон байна.

Байгша ондо гектар талмай бүриhөө 11—12 центнер тарна хуряаха, тарна тарилгаа эрхимээр үнгэргэхэ гэжэ хараалнабди. Мүнөө хүдөө ажахын, тарна тарилгын техникэ заhабарилга үнгэрэгшэ жэлэйхиhээ эхитэйгээр ябуулагдажа байна. Механизаторнуудай мэргэжэлдэ залуушуулые hурганабди.

Хүдөө ажахын продуктнуудые эхээр үйлэдбэрилгэ болохын тула зооветеринарна алба... ажалай нэгэ hургуули hүруулха шухала. Үнеэдэ үдэртөө 3 дахин haаха, мал шахан таргалуулгын гүүртэнүүдые хаа хаанагүй эмхидхэжэ гэжэ шиидхэбэ. Хоринн совхозой ... Бахаев ...

Ажалай журам наринаар сахихын, бүхы хүдэлмэриин түлөө харюусалгые улам дээшэлүүлхын түлөө районой партиина организаци бүхы хэмжээнүүдые абаха байха гэжэ үгынгөө түгэсхэлдэ тэрэ тэмдэглэбэ.

Хүн бүхэнэй ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ талаар худалдаа наймаанай ажаhуудалан хэрэглэмжэ хангалгын организацинуудай хүдэлмэрилэгшэдэй үүргэ, харюусалга тон ехэ. Тэдэндэ hайн шанартай эд бараа тапалдуулангүй худалдажа, болоосорол гуримгайгаар хангажа байбални, хүнүүд урматай хүдэлхэ байна, — гэжэ Улаан-Үдэ хотын ажахын тоосоото 17-дохи магазинай наймаалагша С. Р. Антонова үгэеэ эхилнэ.

Тингэбэшье зарим ушарта худалдаа наймаанай организацинууд урдахи харюусалгаяа үшөөл мууса дүүргэнэ гэжэ хэлэхэ хэрэгтэн. Эндэ олон шалтагаан бии. Жэшээнь, Улаан-Үдэ хотын олохон магазинуудай байра хуушан, муу, бүхы эд бараа hайнаар дэлгээжэ худалдаха аргагүй. Томо завод, фабрикануудай хүдэлмэришэдэй ажаhуудаг районуудта hүүлэй үедэ уужам ехэ байратай шэнэ магазинууд үсөөнөөр баригдана. Энэ талаар ЛВРЗ болон авиазавод зарим тэды хүдэлмэри хэдэгшье haa, hүүлэй үедэ энээндээ анхаралаа hуладхаа.

Хоёрдохёор, шэнэ эд товар бүтээжэ үгэдэг предприятинуудай түсэбөө мууса дүүргэдэг дээрэhээнь худалдаа наймаанай организацинууд баhал хохидолдо ороно. Нёдондо 1,2 миллион түхэригэй эд товар дутуу үгтөө. Буряадай мебель бүтээдэг ба модо болбосоруулдаг комбинат, Кировэй нэрэмжэтэ завод, мүн трикотажна гадар хубсаhанай фабрика, обдолой комбинат гэхэ мэтэ предприятинууд хэрэгтэй ассортиментын продукци үгэнэгүй.

Минии хүдэлдэг магазинай коллектив эд товар худалдаха жэлэйнгээ түсэбые нёдондо декабрийн 24-дэ дүүргэhэн. Түсэбhөө гадуур 500 мянган түхэригэй юумэ худалдаа. Хүн зоной хэрэглэмжые hайнаар хангаха, хэрэгтэй эд бараа асаржа худалдахын тула манай түлөөлэгшэд олдоо ошоо байгаа.

Саашадаа худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэдэй ажалай эрхэ байдалые hайжаруулха, магазинуудтахи хүндэ хүдэлмэриине али болохоор оньhоноруулха, тэндэ элдэб оньhон түхеэрэлгэнүүдые тодхохо шухала болоо. Илангаяа эдеэ хоолой зүйл, ажахын хэрэгсэлэй эд бараа худалдадаг магазинуудта эхэнэрнүүд хүндэ юумые өөhэдөө үргэжэ зөөhэ баатай болоно,—гэжэ тэрэ хэлэнэ.

Удаань манай республикатай мүрысөөндэ хүршэ Шэтын областиин делегациин хүтэлбэрилэгшэ, обкомой секретарь В. Е. Бенько үгэ абаба.

Тэрэ Буряад оронoй бүхы ажалшадые үнгэрэгшэ жэлэйнь ажалай амжалтаар, хүршэ областьтой батаhан мүрысөөндэ илажа гараhантай нь амаршалаад, саашадаа хани хүршэ мүрысөөгөө улам эршэтэйгээр дэлгэрүүлхэ, шэнэ амжалта түйлахын түлөө тэмсэхые уриалба.

Шэтын областиин арадай ажахы нёдондо зарим тэды hайн үрэ дүн түйлаа гэжэ тэрэ тэмдэглээ. Табан жэлэй үнгэрhэн хоёр жэлдэ област дотор бүхы продукци худалдаха 120 миллион түхэригөөр ехэ болоо. Бүхыдөө 17 миллион түхэригэй продукци Гүрэндэ эрхим шанартай тэмдэгтэйгээр бүтээгдээ. Мүн 514 миллион түхэригэй гэхэ гү, али бүхы продукциин 27 процентынь дээдэ шанартайгаар худалдагдаа.

Үдээгэй ажалшад гүрэндэ хариабха, үндэгэ худалдаха түсэбөө үлүүлэн дүүргээ. Колхоз, совхозууд бэлэдхэлэй пунктда 251 мянган тонно тарна оруулаа. Хэдэн район, олохон ажахынууд бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ илажа, КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй болон ВЛКСМ-эй ЦК-гай дамжуулгын Улаан тугаар шагнагдаhан байна.

—Гэхэтэй хамта дутагдалнууд үшөө олон. Областиин бүх предприяти продукци үйлэдбэрилхэ жэлэй түсэбые дүүргээгүй. Хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилгэ урда жэлэйхиhээ 8 процентээр доошолоо. Барилганууды бүтээжэ ашаглаха түсэб миил 80 гаран процентдэ хүргэгдөө. Элдэб хүндэтэй шалтагаан бэдэрээд, түсэб, даабарине дүүргэхэгүй ябадалда эсэс табиха гэжэ парти, правительствамнай заана. Тиимэhээ предприяти, организацинуудые бүхы хэрэгтэй юумээр хангаха, мүрысөө hайнаар эмхидхэхэ, ажалай журам hанжаруулха, хүнүүдэй ажалhаа гаража ошохо ябадалые усадхажа, 1983 ондо продукци үйлэдбэрилгые 9 процентээр дээшэлүүлхэ болонобди. Мүн байгша ондо нёдондонойхиhоо 19 процентээр ехэ мяха, 6 процентээр ехэ hү, 15 процентээр ехэ ноохо абаха зорилго табигдана, — гэжэ тэрэ хэлэнэ.

Сэлэнгын районой XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой түрүү хонишон Д. Д. Будаевада үгэ үгтэнэ:

—Түрэл Коммунис партиингаа XXVI съездын, КПСС-эй ЦК-гай майн (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө тэмсэжэ, манай колхозой ажалшад зарим тэды амжалта түйлаа,—гэжэ тэрэ хэлэнэ. — Тарнан болон мал ажалай продуктнуудые үйлэдбэрилхэ, гүрэндэ худалдаха жэлэй түсэб дүүргэгдээ. Адууhа малай тоо толгойшье олошоруулагдаа. Тарналан, сабшалан дээрэhээ hайн ургаса абтажа, малай эдихэ тэжээл урдынхиhаа жэшээгүй ехэ бэлэдхэгдээ.

Эдэ бүгэдэ колхозой гэшүүдэй шэн габьяата, эршэтэ ажалай аша үрөөр түйлагдаа гээшэ. Энээндэ бидэ хонишод бага бэшэ хубитаа оруулаабди гэжэ хэлэхэ ундэhэн бии. Ажахын түрүү хонишод Ж. Б. Санжиев, В. Н. Зайцулин болон бусадые онсолон нэрлэхээр.

Манай бригадынхид харууhалдаг hүрэгэйнгөө зуун эхэ хонин бүриhөө 131 хурьга түлжүүлжэ, хонин бүхэнhөө 5,8 килограмм ноохо хайчалаа. Би өөрөө нүхэртэеэ 18 жэлдэ хонишоноор хүдэлнэб. Тэрэнэй урда тээ 16 жэлдэ haалишанаар ажаллаа хүм. Хурьга абаха, ноохо хайшалха түсэбөө дүүргээгүй жэл гэжэ байгаагүй. Зуутанай зэргэдэ жэл бүри гаралсагадгби. hүүлэй жэлнүүдтэ бидэ ажахын тоосооной чековэ гуримда ороод хүдэлнэбди. Энэ алишье талаараа hайн, ехэ ашагтай арга гэжэ ойлгодог болообди. Бүхы юумээ алмаха, арьбалха, гаргаша багатайгаар ехэ продукци үйлэдбэрилхын түлөө тэмсэнэбди. Үбhэ тэжээлээ өөhэдөө hайн шанартайгаар бэлэдхэдэг болоhоор үннэйбди. Отара шадархи 25 гектар газар дээрээ зелёно тариха, ургасынь хураажа абаха трактор, машина бидэндэ үгтэнэй. Гадха хониной байрые, бүхы зөмсэг хэрэгслнүүдые өөhэдөө заhабарилдагбди. Тингэжэ нёдондо манай бригада колхоздо 18 мянган түхэригэй ... олзо оруулаа.

Би колхозой правлениин гэшүүн хадаа залуушуулда туhалаха, дүй дүршэлөө дамжуулха гэжэ оролдодогби. Мандаа дүтэ 1200 эхэ хонидой томодходоон бригада бии. Тэндэхи залуу ахалагша хонишон А. Эрдынеевтэ туhалалсадаг хүм. Тэдэнэр нёдондо муу бэшэ үрэ дүн туйлаа. Зуун эхэ хонин бүриhөө 105 хурьга түлжүүлээ. Ноохо хайшалха түсэбөөшье дүүргээ.

Манай отделени үнгэрhэн жэлдэ 1000 эрэ хурьгадые илгажа, шахан таргалуулаад, түс бүриинь 36 килограмм шэнгүүлэйгээр мяханда тушаагаа, мүн толгой бүхэнhөө 1,1 килограмм ноохо хайшалаа юм. Энээнэй ашаар хурьган бүхэнэй харууhа тэжээлдэ 20 түхэриг гаргаша хэгдээд, харин энээнhээ 70 түхэриг сэбэр ашаг олзо оруулагдаа. Энэнь бүхыдөө 50 мянган түхэриг болоо.

—Үнгэрhэн жэлдэ республикын барилгашад хэрэгтэй хүдэлмэри хэжэ шэдаагүй. Гэр байрануудые барижа ашаглалгада үгэхэ түсэб бүхы зүйлөөр дүүргэгдээгүй. Аяар 600 мянган дүрбэлжэн метр гэр байрын талмай дутуу үгтөө. Энэ имагтал ажалай жураман hула, хүдэлмэриин сагай хүсэд хэрэглэгдэдэггүй байhанhаа тохёолдоо, гэр байра барилгын комбинадай начальник, В. А. Жигмонт хэлэнэ.

Гээгдэл, дутагдалаа усадхаха, ажалаа hайжаруулха талаар комбинадай коллективэй hүүлэй үедэ бэелүүлhэн байhан хэмжээнүүд тухай тэгэ тогтооо. Илангаяа барилгашадай ажалай болон ажаhуудалай эрхэ байдалые hайжаруулха, социалис мүрысөө hайнаар эмхидхэхэ, ажалай журам эбдэхэ ябадалтай тэмсэхэ, hайнаар хүдэлэгшэдые зүбөөр урмашуулха хэмжээнүүдэй абтаhанай ашаар, нёдондоной декабрьда холбомол түмэр-бетон хэрэгсэлнүүдые бүтээн гаргалга 4500 кубометртэ хүргэгдөө. Харин январьда тэрэнь 4568 кубометр болоо. Нёдондоной энэ үеынхитэй сасуулхада, ажалай бүтээсэ 146,7 процентээр дээшэлбэ.

Гэхэтэй хамта баригдаhан гэр байрануудай доторхи хүдэлмэри хэхэ түсэб дүүргэгдэнэгүй. Юуб гэхэдэ, тэндэ дулаа оруулха хүдэлмэри hаатуулагдана. Саашадаа барилгын хүдэлмэриин шанарые hайжаруулха, ажал ехэтэй хүдэлмэриине али болохоор оньпожоруулха, гэр байрануудые хараалhан болзор соонь нэгэ жэгдээр ашаглалгада оруулжа тушааха зорилго табигдана.

Мухар-Шэбэрэй районой «Коммунизм» колхозой түрүү комбайнер С. С. Барабанщиков үгэ хэлэхэдээ, ингэжэ тэмдэглээ:

—1982 ондо манай ажахын

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Республикын арадай ажахын түрүүшүүлэй зүблөөндэ хабаадагшад (зүүн гарhaa): Гусиноозерско ГРЭС-эй электро-гагнуурша Б. Г. Дашиев, Улаан-Үдын нарин сэмбын комбинадай ноохо ээрэгшэ К. Б. Шолонова, Хорини районой Хасууртайн совхозой лугомелиоративна отрядай бригадир А. С. Иванов, Хүрбын совхозой механизатор Н. Г. Аносов.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

тарнашад, малшад бүхы дээрээ муу бэшэ үрэ дүнгүүдые туйлаа. Тарнан болон мал ажалай продуктнуудые гүрэндэ худалдаха түсэбөө амжалтатайгаар дүүргэжэ, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй болон ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан тугта хүртөө. Энээндэ бидэ тарнашад, механизаторнууд бага бэшэ хубита оруулаабди гэжэ хэлэхээр. Колхоздо тарналангай гектар бүриhөө 19,2 центнер тарнан хуряагдаа. Тэжээлэй ургамалнуудай муу бэшэ ургаса абтаа. Бүхы ургасаяа зааханшье гээлтэгүйгөөр хуряахын түлөө бидэ механизаторнууд бүхы шадалаараа оролдожо хүдэлөөбди. Тингэжэ зарим комбайнернууднай тус тустаа 7500—9000 хүрэтэр центнер ороохо сохижо абаhан байна. Би өөрөө СКД-5 түхэлэй комбайнаар 9800 центнер тарна сохижо, районой чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртөөб. Мүнөө бидэ ерэхэ хабарай барилгада хэрэгтэй үрэhэ хүрэнгээ хүсэд бэлдээд, машина, техникээ заhабарилжа байнабди.

Гэхэтэй хамта намда нэгэ иимэ гомдол бии. Малай эдихэ бүдүүн тэжээлые үйрүүлхэ ИРТ-165 түхэлэй агрегат яhала hайн машина. Теэд тэрээндэ запасной хэрэгсэл олдодоггүй, Мүн бидэ үбэлэй сагта мастерской соо хүйтэндэ хүдэлнэбди. Юуб гэхэдэ, колхоз, совхозуудта муу шанартай түлишын шулуу нүүрhэн үгтэнэ ха юм. Эдэ асуудалнуудта анхарал хандуулхаар болоо гэжэ hанагдана. 1983 ондо үшөө hайнаар хүдэлжэ, ороохо тарнанай болон бусад ургамалнуудай баян ургаса абахын түлөө бүхы арга боломжо хэрэглэхэбди.

КПСС-эй Баргажанай райкомой нэгэдэхи секретарь В. Б. Базаров үгэ абаба. Тэрэ районой промышленна предприятинуудай, ой модоной ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй туйлаhан зарим тэды амжалтануудые тэмдэглэбэ.

—Ажахын тоосооной гуримда ороhон, зүбөөр бүридхэгдэhэн, бригадна гуримаар хүдэлдэг коллективүүд эрхим үрэ дүн туйладаг байна. Жэшээлхэдэ, Баргажанай леспромхозой модошодой 25 бригада түсэб даабаринаа бүлтэ дүүргээ юм. Эндэ В. И. Тормозовой хүтэлбэрилдэг 16 хүнөө бүридэhэн бригада нёдондо 40 мянган кубометр модо бэлэдхэхэ түсэбөө 63 кубометртэ хүргэжэ, хүдэлмэришэн бүхэнэй 3939 кубометр модо бэлэдхэhэн байна. Бэеэ даахан бригадна гуримаар хүдэлдэг коллективтэ хүнүүд нэгэн хүсэл эрмэлзэлтэйгээр, булта эдэбхитэйгээр ажаллана гээшэ.

hүүлэй хэдэн жэлдэ ган гасуур болоожо, районой колхоз, совхозуудта хүшэр хүндэ байдал тохёолдоо. Имагтал ондоо тээhээ hолоомо зөөжэ, хулhа, ожорhо сабшажа хэршээд, буйлуулаад, малдаа эдюулжэ ондо оруулха баатай болообди. Эндэ партиин областной комитет, республикын правительство тон ехэ туhаламжа хүргөө гэжэ хэлэхээр. Тингэбэшье район дотор нёдондо үнеэн бүриhөө ойройдоол 1200 килограмм hүнэй hаагдаад байхада, энээн тухай хэлэхэншье эшхэбтэр. Ажахынуудта бүхы 208 hаалишадай миил 19-ниинь үнеэн бүриhөө 2000 килограммhaa дээшэ hү абаа. Тээ мэндэ hаалишадай «түхэреэн столдо» болоhон уулзалга дээрэ үгэ хэлэhэн хүнүүд иимэ байдалай ушар шалтагаанине тон тодоор хэлэжэ үгөө гэжэ hанагдана. Нэгэдэхеэр, бидэ үнеэдээ үбэлынь эртэ тугаллуулдаг болохо, нэгэшье эхэ мал hубайруулхагүй, тон саг соонь үрэжүүлхэ ёhотойбди. Хоёрдохёор, үнеэн бүхэнине үгэhэн hүнэйнь зэргээр эдеэлүүлхэ, зундаа заатагүй ногоо сабшажа үгэдэг болохо, hаалишадай дунда саг үргэлжэ эмхидхэлэй, хүмүүжүүлгын, ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулха зэргэтэйбди. Бүри энэ жэлhээ эхилжэ, үнеэн бүриhөө 2000 килограммhaa бага бэшэ hү haaха тэмсэл үргэнөөр дэлгэрүүлхэ байнабди. Мүнөө район дотор hү haали зарим тэды дээшэлүүлэгдэжэ байнхай.

Тэрэшэлэн хонин ажалдашье баhал нимэрхүү дутагдал дээрэhээ суута хонишон Социалис Ажалай Герой Д. Б. Сундуевай зуун эхэ хонин бүриhөө 160 хурьга абажа байхадань, олонхи ажахынууд оройдоол 49—52 хурьга түлжүүлнэ бшуу. Хонидые искусственна аргаар үрэжүүлхэ үедэ ехэ алдуу гаргагдана гэжэ нүхэр Сундуев хэлэдэг. Ушарынь юуб гэхэдэ, тэрэ өөрөө эхэ хонидоо хоёр дахин үрэжүүлдэг юм. Жэшээнь, түрүүн бүхы хонидоо нэгэ дахин үрэжүүлээд, 15 хоноhон хойно дахин шалгажа, тэдэнэй гурбанай нэгэ хубине дахин үрэжүүлдэг байха юм. Тиихэдэнь лэ нэгэшье эхэ хонин hубайрнагүй бшуу. Мүн хурьгадые абахадаа, ахалагша хонишон эндэ гол үүргэ дүүргэхэ ёhотон. Энэ хүдэлмэрине гансал хурьгашадта найдаад байжа болохогүй гэжэ тэрэ хэлэдэг. Энэ дүй дүршэлыень бүхы отаранuудта нэбтэрүүлхэ зорилготойбди.

Нютагайнгаа байгаалиин, сагай уларилай эрхэ байдалые хараада абажа, хара тарна, шэнииисээ эртэ, майн 12 болотор таридаг, мүн кукурузыешье баhал урдынхиhаа эртэ таридаг болоо hаамнай дээрэ гэжэ hанагдана. Илангаяа Бурятская-34 сортын шэниисые оройтуулан тарихада хүсэд эдеэшэхэгүй, хүлдэжэ болохо аюул бии.

Саашань минии hанахада, районуудай дунда социалис мүрысөө эмхидхэхэдээ, тэдэнэй нютаг нютагайнь, үйлэдбэриинь арга боломжонуудые хараада абажа, зүбөөр тааруулха шухала байна,— гэжэ нүхэр Базаров хэлэнэ.

Зүблөөнэй трибунада Улаан-Үдын локомотив-вагон заhабарилгын заводой слесарь Н. Ж. Бурцев гараба.

—Манай Ленинэй ордента заводой коллектив үнгэрэгшэ жэлдэ габшагай шангаар хүдэлжэ гараа,—гэээд тэрэ мэдүүлбэ. — Заводоо hэльбэгдэн шэнэлэгдэжэ, үргэдхэгдэжэ байгаашье hаань, бидэ гээгдэлдэ оронгүй, түсэбтэ даабариа дүүргэжэ шадаабди. Мүнөө тэрэ амжалтаяа батадхан, түрэл партиингаа ноябриин (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө хэмжээнүүдые хараалнахайбди.

Мүнөө хүдэлдэг бригадаа минии хоёр жэлэй саана ерэхэдэмни, энэ гээгдэнги коллектив байhан юм. 2 коммунист 5 комсомолшууд аад, хамтын нэгэ зорилгогүй, эдэбхигүйгөөр хүдэлдэг байгаа hэн. Бригадын совет мүн лэ хүсэгүйдэхэ. Тиин залхуу хойрогууд эдэбхиеэ гартаа абашанхай байгаа.

Минии ерэхэдэ 3 коммунист боложо, партиина бүлэг эмхидхээбди. Тиин бригадын журамай түлөө, ажалай бүтээсын түлөө тэмсэжэ эхилээбди. Хүндэ байгаа, сэхэ хэрэлдэхэшье ушар гарагша hэн. Теэд бидэ сухарнагүйбди. Журамай түлөө тэмсэхэдээ совет хүнэй түлөө тэмсэнэбди, залхуу хойрог, архиншад совет хүнэй үндэр нэрэ зүүхэ эрхэгүй гэжэ бидэ этигэнхэй байгаабди.

Мүнөө бригадымнай 22 хүнэй 3-ниинь коммунист, нэгэ КПСС-эй гэшүүндэ кандидат, арбан комсомолшууд. Бригадамнай комсомол-залуушуулай бригада болонхой. Мүнөө коммунис бригада болохын түлөө тэмсэнэбди. Эндэ коммунис ажалай бэшэ, харин коммунис бригада гэжэ хэлэнэб, Юуб гэхэдэ, мүнөөнэй ажалша коллектив хадаа бүхыдөө коммунис үзэл бодолтой байха ёhотой гээд бидэ сэдьхэдэгбди.

Ажалай түрүүшүүл гээшэ ганса хэhэн түнлапанаараа түрүү байха бэшэ, харин бүхы үзэл бодолоороо, хүн шарайгаараа түрүүшүүл байха зэргэтэн бшуу. Бригада гээшэмнай манай бүлэ, манай ажалша шадабариин, үзэл бодолой, коммунис шэнжэ түхэлэй эли тодоор харагдадаг газар мүн. Тиимэhээ бригада соогоо хүдэлмэришэн нэрэ хүндэеэ үргэн, үнэн сэхэ байхые, нүхэд ёhоор бэе бэедээ туhалхые оролдонобди.

hуралсалай «Байгал» ажахын hаалишан Г. Е. Ермолаева үгэ абаба.

Манай ажахын коллектив арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын хоёр жэлые эрхим амжалтатай түгэсхөө. Мүнөө ажахыда ороопон, үбhэн, силос, тэжээлэй корнеплодууд гүйсэд бэлэдхэгдэнхэй. Тиимэhээл энэ үбэлжэлгын үедэ hү hаалияа хороонгүй, малайнгаа шэгнүүрые дээшэлүүлэн үнгэргэхэ зорилго бидэ малшад табинханди.

Би эндэ hаалишанаар 12 жэлдэ хүдэлнэб. Энэ хугасаа соо балай гээгдэлдэ оронгүй хүдэлэгдөө. Бүхыдөө хэдэн мянгаад тонно hүн hаагдаhан байха. Үнгэрэгшэ жэлдэ үнеэн бүриhөө дунда зэргээр 4142 килограмм hү hаагаа hэм. Тиихэдэ hүнэймнай комплексын дүн дунда зэргээр 4018 килограмм байгаа.

Энэ жэлдэ үбhэ тэжээлэй элбэг хада комплексоороо үнеэн бүхэнhөө дунда зэргээр 4300 килограмм hү hаaха, малайнгаа шэгнүүрые сүүдхэдэ дунда зэргээр 500—600 граммаар нэмээхэ гэhэн уялга абаа hэмди. Харин би бүхы арга боломжоёо бодомжолжо үзоод, өөрынгөө харууhалдаг 20 үнеэдhээ туд сүриин дунда зэргээр 4300 килограмм hү hаахаб гэжэ үгэеэ үгөөб.

Хэлэhэн үгэдөө хүрэхэ арга боломжо бии. Теэдшье хоорондымнай социалис мүрысөөн баhал уялгална бшуу. Мүрысөөнэймнай дүн үдэр, декада, hара бүри гаргагдана. Тиимэhээ нэгэшье үдэр ажалаа hуладхаха аргагүйл.

Гэхэтэй хамта ажалые хойшо татадаг элдэб дутагдалнуудай үзэгдэдэгынь харамтай байна. Концентрадууд дуталдашана, техникэмнай заримдаа hаад ушаруулха юм. Мүн манай малшадые хангалга тулюурдана. Автолавка үсөөн ябана, теэд ябахадаашье тэндэhээ худалдан абаха юумэн үсөөн байха юм. Тиихэдэ манай Гурэльбэ тосхондо оройдоол ганса медпункт бии. Ажалай халуун хаhа соо халташье үбшэлhэн хүн Ивалга ошохо, тингэжэ бүхэли үдэрөө гээхэ баатай болоно. Эдээн тухай бодомжолхол байгаа...

Удаань Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо, республикын агропромышленна комплексын нэгэдэлэй соведэй түрүүлэгшэ Б. И. Николаевта үгэ үгтэбэ.

Манай парти болон правительство, үйлэдбэрине эршэмжэжүүлхэ, капитальна барилгые hайжаруулха, ажалай ба ниитэ журам шангадхаха асуудал түбхын түрүүндэ табина. Энэ асуудалые шиидхэхэ талаар табигдаhан гол зорилгонуудай нэгэниинь СССР-эй Эдеэ хоолой программа бэелүүлгэ болоно гээд булта мэдээжэ. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын хоёр жэлэй дүнгүүд парти, правительствын энэ хараа шугамые бэелүүлхэ хэрэгтэ коллектив бүхэнэй оруулhан хубитые, арга боломжонуудые элирүүлээ.

Тиин мүнөө табан жэлэй гурбадахи, тэг дундахи жэлдэ бидэ гансашье энэ жэлэй түсэб дүүргэхэ бэшэ, мүн урда жэлэй дутагдалнуудые хүсэлдүүлхэ болонобди.

Мүнөө агропромышленна комплекснуудые эмхидхэхэдээ манай парти, правительство тэрэнине али бүхы талаhаань дэмжэхэ байhанаа мэдүүлээ. Финансын, машина, техникын талаар ехэ туhаламжа үзүүлэгдэхэ байна. Энэ жэлэй январиин 1-hээ хүдөө ажахын продуктнуудые худалдан абалгын сэн дээшэлүүлэгдэбэ. Гээгдэлдэ ороhон, hула экономикотой колхоз, совхозуудта туhаламжа хүргэхэ хэрэгтэ зуу гаран миллион түхэриг мүнгэн зөөри hомологдоно.

Гэхэтэй хамта хүдөө ажахын агрохимическэ хангалгые, мүн эндэ hомологдоhон мүнгэн зөөрине зүбөөр хэрэглэлгэдэ анхарал хандуулха шухала.

Саашань нүхэр Б. И. Николаев СССР-эй Эдеэ хоолой программые бэелүүлхэ талаар республикын район, ажахы бүхэнэй хэhэн ажалые наринаар шэнжэлэн хөөрэжэ, энэ талаар ажахы, hалбари бүхэнэй урдахи зорилгонуудые тодорхойлоо.

hүүлээрнь КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, партиин обкомой нэгэдэхи секретарь А. У. Модогоев республикын арадай ажахын хүгжэлтые эршэмжэжүүлхэ, тэрэнэй ашаг үрые дээшэлүүлхэ, капитальна барилгые hайжаруулха, ажалай түсэб болон даабари дүүргэлгын, мүн ниитын журам шангадхаха асуудалнуудта дэлгэрэнгыгээр тогтожо үгэ хэлэбэ.

...ИЛЫН саанаhaa

• ТАСС • АПН •

...ЗОХЁОН БАЙГУУЛГЫН ОРШОН БАЙДАЛДА

...ФИ. Болгариин Коммунис партиин эхин организацинуудта тоосоото hунгалтын кампани дүүрэбэ. Тэрэ ...н байгуулхы үүсхэл ...ниин, партиина ехэ эрилтэ ... байлгын оршон байдалда үнгэржэ, коммунистнуудай эмхидэлые, жаяг журамые, харюусалгые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ нүлөөлhэн ...на. Суглаануудай үедэ БКП-гэй гэшүүд партиина организацинуудай политическэ ба эмхидхэлэй хүдэлмэрине ажабайдалтай, социально-экономическа хүгжэлтын тодорхой зорилгонуудые шиидхэлгэтэй, ажалша коллективүүдэй ба хүн бүхэнэй эрилтэ хэрэглэмжэнүүдтэй нягтаар холбохые оролдоhон байгаа.

СССР—ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ ТҮЛӨӨ ТЭМСЭГШЭ

«Правда» газетын корреспондентын асуудалнуудта нүхэр Ю. В. Андроповой үгэhэн харюунууд хадаа али али талын адли тэгшэ эрхын болон аюулгүй байдалай үндэhэ hуури дээрэ ядерна хёмороо зэбсэгэй нүлөөлөөе пулааруулгын, ядерна дайнай аюулые зайсуулан саралгын гол шухала асуудалнуудта СССР-эй үнэн зүрхэнhөө, бүтэмжэтэй hайнаар хандажа байhыень элирхэйлэн гэршэлбэ гэжэ гадаадын политическэ ажал ябуулагшад, олониитын дунда мэдээсэлнүүдые дэлгэрүүлэн тараадаг хэрэгсэлнүүд совет эб найрамдалта үүсхэлнүүдтэ үндэр сэгнэлтэ үгэхэдөө тэмдэглэнэ. США-гай вице-президент Дж. Бушай албанай хэрэгээр Баруун Европын оронуудаар дэншэhэнэй hүүлхэнээр Женевэдэхи хөөрэлдөөнүүдтэ Вашингтоной хараа бодолоо эрид хубилгаhыень, «Першинг-2» болон далита ракетэнүүдые Европо түбидэ заабол тараан тодхохые оролдожо байhыень олохон шэнжэлэгшэд онсолон тэмдэглэнэ.

Рейганай «нулевой вариант» гэдэгые Даниин правительство үгэ дуугүйгөөр дэмжэхэгүй юм гэжэ Даниин гадаадын хэрэгүүдэй министр У. Эллеман Енсен мэдүүлээ. Энэ асуудалые шиидхэхэ бусад харгы замуудые Дани бэдэрхэгүй юм гэжэ тэрэ hануулаа.

Советскэ Союзай шэнэ дурадхалнуудые оруулха байhыень хүлеэгээ hэмди. Тиин шэнэ дурадхалнууд оруулагдаба гэжэ СДПГ-hээ ФРГ-гэй канцлерай тушаалда кандидат Г.-Й. Фогель тэмдэглээ. Эдэнь Европодо ядерна буу зэбсэгүүдые хизаарлаха тухай Женевэдэ боложо байhан совет-американ хөөрэлдөөнүүдтэ амжалта туйлаха талаар шэглүүлэгдэнхэй байна.

«Амгалан тайбан байдал хангаха талаар совет хүтэлбэрилэгшэ Ю. В. Андропов дахинаа шэнэ дурадхал оруулба» гэжэ НАТО-гай гэшүүн-оронууд американ президентдэ хэлэхэ байха гэжэ Ирландиин «Айриш пресс» газетэ тэмдэглэнэ.

Рейганай хандалга хадаа билдагууша ябадал болоно гэжэ Грециин «Этнос» бэшэнэ.

Рейганай хандалга өөhэдыгөө гадаадын болон сэрэгэй политикые Баруун Европын союзнигуудта баадхахые оролдожо байдаг США-гай захиргаанай хархис номнолой гол хубинь болоно гэжэ «Бостон глоб» газетэ мэдээсэнэ.

США-гай президентын хандалга хадаа парламентын hунгалтын урда тээхэнэ Баруун Германиин hунгагшадай hанал бодолдо нүлөөлхөөр хараалагдаhан номнол болоно гэжэ Канадын «Газетт» сэгнэнэ.

СССР-hээ сэрэгэй булюу хүсэтэй болохо гэhэн аюулта түсэбүүдhээ арсахые хүсэдэггүй американ захиргаанда Советскэ Союз шанга харюу үгэбэ гэжэ Ливанай «Ас-Сафир» газетэ бэшэнэ. Хоёр талын хүсэнүүдэй тэнсүү байхын түлөө Москва тэмсэнэ.

Европодо ядерна дайнай аюулые зайсуулан сарахын аша туhада бүхы хүсэлэл оролдолгонуудые гаргахаар СССР-эй шиидэнхэй байhые нүхэр Ю. В. Андроповой харюунууд гэршэлэн батална гэжэ Польшын «Трибуна люду» бэшэнэ.

Женевэдэхи хөөрэлдөөнүүдые бүтэмжэтэй hайнаар түгэсхэхын тула КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Ю. В. Андропов хоёр талын аша туhые хараада абаhан бүтэмжэтэй hайн, тодорхой харюу үгэбэ гэжэ Чехословакиин «Руде право» газетэ тэмдэглэнэ.

ХОТО, ХҮДӨӨГЭЙ ҺОНИН

ЭБ НАЙРАМДАЛДА ЗОРЮУЛАГДАНА

«Эдир антифашистын» үдэртэ зорюулагдаһан долоон хоног Улаан-Үдын 4-дэхи найман жэлэй һургуулида һонирхолтойгоор үнгэргэгдэнэ. Интернациональна хани барисаанай клубуудай городской харалгада эндэхи «Ромашка» гэһэн клуб оло дахин түрүү һууринуудай нэгые эзэлээ юм. 8-дахи классай һурагша, «Ромашкын» президент Таня Рабсалова иигэжэ хөөрэнэ:

— Хари хэлэнүүдэй багшанар Мария Дашиевна Хойлоковагай, Светлана Алексеевна Кирюшинагай хүтэлбэри доро методическа баян материал суглуулагданхай. Клубтамнай хэдэн кружок хүдэлдэг: ханын һониинуудые гаргалгын түлөө харюусалгата түб, «Хани барисаан» гэһэн почтамт, улаан галстугтай секци. Хилын саанахи гүрэнүүдэй, оронойнгоо союзна республикануудай һурагшадтай бэшэлсэдэгбди.

Нээрээшье, эдэнэр үргэн харилсаа холбоотой юм. Армени, Азербайджан, Украина болон Эстониин үхибүүд өөһэд өөһэдынгөө ажабайдал, түрэл нютаг тухайгаа мэдээсэдэг. «Ромашка» клубай эдэбхитэд сооһоо Эля Архинчеева, Эля Доржиева, Лариса Кожевникова, Эдик Бадмацыренов гэгшэдые нэрлэмээр. Нёдондо декабрь һара соо үнгэргэгдэһэн буу зэбсэг хуряалгын долоон хоногто Лена Гусева 900 гар табилга суглуулаа һэн. Харин Сергей Шантанов политическэ плакадуудай харалгада һургуули соогоо түрүү һуури эзэлээ. Лекторнуудэй бүлэгэйхид Сталинградтахи тулалдаанай 40 жэлэй ойдо зорюулһан удха һайнтай хөөрэлдөөнүүдые эмхидхээ. 8-дахи «б» классай һурагша Наташа Шишмарева энэ бүлэгые хүтэлбэрилдэг юм.

— Бидэ, эдиршүүд, эб найрамдалай түлөө тэмсэлдэ хубитаяа оруулха ёһотойбди. Эдир антифашистын долоон хоногые тусхай линейкээр нээгээбди. «Үхибүүдтэ эб найрамдал хэрэгтэй» гэһэн зурагуудай конкурс соносхогдоо. «Капитализмын богоолнууд», «Хоёр ондоо бага наһан», «Үнэн гээшэ худалтай эбсэшэгүй» гэһэн 3 ондоо темээр политинформаци, политическэ плакадай конкурс үнгэрөө. «Геройнуудай баатаршалгада жагсая» гэһэн сбор олондо һайшаагдаа. 7-дохи, 8-дахи классуудай һурагшад ажалай вахтада жагсажа, олоһон мүнгэеэ эб найрамдалай жасада дамжуулхаар зэһэнхэй, — гэжэ Таня Рабсалова хэлэбэ.

Г. ТУРТУЕВА

ЗУУ НАҺАТЫН БАЯР

Улаан-Үдын мяха-консервын комбинадта ажаһуудаг Петкевич ба Кихнеитэнэй бүлэнүүд өөрынгөө эхэ, хүгшэн эжы Мария Ефимовнагай зуу хүрэһэнэй баярые тэмдэглэхээр бэлдэжэ байнхай.

— Тиимэ, мүнөө энэ һарада зуутай болохом. Эды ехэ наһа наһалхаб гэжэ огто һанаагүйб. Минии угсаатан соо иимэ хүн үгы һэн, — гэжэ М. Е. Петкевич хөөрэнэ.

1883 ондо түрэһэн энэ хүмнай ажабайдалай хүйтэн, халууниие нилээд үзэһэн, Совет засагай ямар ехэ тэмсэл соогуур мүндэлһые нюдөөрөө хараһан, зүрхөөрөө мэдэрһэн ааб даа. Мария Петкевич Улаан-Үдын мяха-консервын комбинадай барилга дээрэ хүдэлхэ зуураа гэр бүлэтэй болоһон. 4 үхибүү түрэжэ, хүмүүжүүлэн үндылгэһэн юм. Ехэ хүбүүниинь 72 наһатай, харин Нина басаганиинь пенсидэ гараашье һаа, комбинадта хүдэлжэ байһаар. Нина Дмитриевна тухай онсо тогтомоор юм. 1939 онһоо комбинадта хүдэлжэ, саг үргэлжэ түрүүшүүлэй зэргэдэ ябаа. «1941—1945 онуудай Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ шэн габьяата ажалай түлөө» гэһэн медальтай.

Мария Ефимовнагай ашанар мүнөө томонууд болонхой. Нэгэниинь Полтавадахи заводто цехэй начальнигаар, нүгөөдэнь Киев хотын проектнэ институдай мэргэжэлтэдэй нэгэн. Комбинадай капитальна барилгын таһагта В. Петкевич хүдэлдэг. Тиихэдэ А. П. Кихней хүдэлмэришэн байһанаа комбинадай завкомой түрүүлэгшэ болотороо ургаа. Мария Ефимовна ашанарайнгаа амжалтануудаар омогорходог, гушанартаа ехэ дуратай, 18 гушатай юм.

— Зуу наһа хүрэхын тула ямар нэгэн тааруу байдал хэрэгтэй гү? — гэжэ асуубабди.

— Зобогдоһон, ядарагдаһан ааб даа. Урдын сагта. Дайнай үедэ. Гэбэшье тамхи татаха, архи ууха гээшые мэдэхэгүйб, — гэжэ хүгшөө харюусаа һэн.

Һонирхолтойнь гэхэдэ, Мария Ефимовна наһан соогоо үбшэлжэ үзөөгүй юм. Дүтын 5-дахи больницада хандаһамнай, нээрээшье участково врач Е. Р. Баглаев ехэл гайхажа: «Нэгэтэшье иимэ хүн врачай туһаламжа эреэгүй» гээ бэлэй.

Иигэжэ үндэр наһатан элүүр энхэ, үри хүүгэдэйнгээ жаргалда баясан ажаһуунал.

Л. СИНЕГРИБОВ.

БЭШҮҮРЭЙ РАЙОНДО:

АЖАЛШАДАЙ АМАРАЛТА

Мүнөө жэл районой 106 ажалшад курорт болон санаторинуудта ошожо өөе махабадаа элүүржүүлхэ юм. 8 хүн пансионат болон амаралтын байшанда амарха.

Нёдондо хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай райкомой зууршалгаар 157 хүндэ курортнуудта ошожо амарха путёвконууд барюулагдаһан юм. Амаралтынгаа байшангуудта 11 хүн амараа. Ажахынуудай 7 түрүүшүүл герой-хотонуудаар аяншалжа, түүхын дурасхаалта газарнуудые хужарлан хараа һэн. Хүнгэлэлтэтэй путевконуудаар амарагшадай тоодо Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай ветеранууд бии.

ХОЁРДОХИ ҺУУРИДА

Районой суглуулагдамал команда «Урожай» бүлгэмэй областной соведэй кубогта хүртэхын түлөө бүмбэгэтэй хоккейгээр түгэсхэлэй мүрысөөндэ хабаадаба. Энэ мүрысөөн Загарайн районой Шэнэ Бэрээн тосхондо үнгэргэгдөө. Хоринн, Загарайн, Кабанскын, Түнхэнэй районуудай командանууд хабаадалсажа, онол шадабаряа туршалсаһан байна.

Нааданай дүнгүүдээр нэгэдэхи һуурида Загарайн спортсменүүд гараа. Бэшүүрэйхид түнхэнэйхидтэй шанга туласалдаад, хоёрдохи һуури эзэлээ юм.

Вл. БОРИСОВ.

Бурядай хойто район болохо Баунтын район жэлһээ жэлдэ болбосон түхэлтэй болоно, хүн зоной һуудал байдал һайжарна. Жэшээлхэдэ, Монгойн совхозой Бүгүүндын гүүртын малшад һая телевизор хараха аргатай болобо. Эндэ коммунист В. М. Матвеевэй хүтэлбэрилдэг бригада хүдэлдэг юм. Районой хэлхеэ холбоошод ретранслятор тодхоогоо.

— Бүмбэрсэг дэлхэйтэй дүтын «холбоотой» болоһондоо урматайбди. Мүнөө үеын уласхоорондын ажабайдал тухай дамжуулганууд, «Время» программа илангаяа һонирхолтой, — гэжэ малшад хөөрэнэ.

УРМА БАЯРТАЙНУУД

Тиихэдэ Багдаринай экспедициин коллективэйхид урма баяртайнууд. Эдэнэр хоёр дабхар шэнэ байшанда нүүжэ оробо. Хүтэлбэрилэгшэд болон таһагуудай хүдэлмэрилэгшэдһөө гадна линейнэ албанай түлөөлэгшэд тусхай кабинедүүдтэй болонхой.

Е. БОГАЧЕВ.

СССР-эй Граждан авиациин байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойн хүндэлэлэй ажалай вахтада жагсаһан Улаан-Үдын авиапредприятиин коллективүүдэй дундаһаа Хэрэнэй аэропортын хүдэлмэрилэгшэд эрхим амжалта туйлажа шалгарба. Эдэнэр үнгэрэгшэ жэлдэ ашаа зөөхэ жэлэйнгээ түсэбтэ даабарине хэдэн мянган түхэрнгөөр үлүүлэн дүүргэжэ, коллективүүдэй хоорондо дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ түрүү һууринуудай нэгые эзэлжэ гараһан байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Хэрэнэй аэропортын начальник В. М. Зверев.

Н. ДРИГЕНОВЭЙ фото.

АЖАЛДА ДҮРШЭНЭ

Манай станциин судомодельнэ кружогто Улаан-Үдын һургуулинуудай 42 һурагша ябалсадаг. Модоор элдэб модельнүүдые һурагшад хэжэ һурана. Тус кружогые 4 жэлэй туршада хүтэлбэрилнэб. Анха түрүүн Баргажанай пионернүүдэй байшанда дүрэ зураг буулгажа, кино харуулжа һураха дуратайшуулаи кружогые эрхилдэг һэм. Удаань Гусиноозёрск хотын пионернүүдэй байшанда эдир авиамоделистнүүдтэй хүдэлөөб. Нэгэ үгөөр хэлэбэл, эдиршүүлэй техническэ шадабарине, ухамайлан бодомжолгые хүгжөөхэ гэжэ эрмэлзэдэгби.

Үхибүүдтэй хүдэлхэдэ һонирхолтой. Саг үргэлжэ заабарилжа, хинажа, шалгажа байха бэшэ, харин һонирхолыень бадараажа шадаха шухала юм. Иимэл ушарта уран бүтээлгэнь урагшатай байдаг. Эдэбхитэйшүүлые нэрлэмээр. Улаан-Үдын 4-дэхи, 20-дохи, 6-дахи, 19-дэхи һургуулинуудай Андрей Веселков, Саша Унешкин, Кирилл Довнарович, Рома Зубков, Саша Гусак гэгшэд — һүбэлгэн ухаатай хүбүүд. 4-дэхи, 5-дахи классуудай һурагшад илангаяа олоор ябалсадаг. Жэшээлхэдэ, Саша Унешкин тусхай чертёжой ёһоор торпеднэ катер мүнөө хэжэ байнхай. Саша тэрэнээ техническэ уран бүтээлэй выставкэдэ бэлдэнэ. Тиихэдэ тэрэ өөрынгөө классай Иргизин, Маланов болон Игорь Каменев хүбүүдые дуратай кружогтоо асарһан юм. Тэдэнь мүн лэ модель хэжэ һуража байнхай.

Кружогто ябагшад элдэб янзын инструментнүүдые хэрэглэхэ дүйтэй болонхой, ажалда дүршэнэ. Гадна чертёжнуудые зүбөөр тайлбарилжа һураха гээшэ шухала юм. Заводуудта экскурсяар ябахабди. Локомотив-вагон заһабарилгын, мүн судна бүтээлгын заводуудай цехүүдтэ ошохо хэлсээтэйбди. Иимэ кружогуудай хүдэлмэри Эхэ орондоо дуратайгаар хүмүүжүүлгэдэ шухала арга нүхэсэл болодог гэжэ баталалтай. Хүбүүднай сэрэгэй корабльнуудай байгуулгые шудалхые оролдодог, моделиень бүтээхэ дуратай байдаг.

Хүдэлмэриимнай үрэ дүнгүүд техническэ уран бүтээлгын выставкэнүүдтэ элирдэг. Нэгэнтэ бэшэ иимэ выставкэдэ түрүү һуури эзэлһэн байхабди. 5-дахи классһаа эхилэн кружогто ябаһан Игорь Дианов 3 томо модель бүтээжэ шалгараа һэн. Бага хэмжээнэй канонернэ онгосо, харуулай катер, корабль гурбаниинь мүнөө хадагалаатан байдаг. Игорь 8-дахи классаа дүүргэһэнэй удаа мореходно училищада һуража байна. Юрэдөөл, эндэ олоһон шадабаряа ажабайдалдаа, ерээдүйнгөө мэргэжэлдэ хүн бүхэнэйнь хэрэглэжэ ябаа һаа, баясамаар лэ байна.

В. МЕДВЕДЕВ, эдир технигүүдэй республиканска станциин методист.

ФЕНОЛОГОЙ ТЭМДЭГЛЭЛНҮҮДҺЭЭ

УЛААН-ЗУДАН

Февраль һара иигэжэ буряадай календарьта нэрлэгдэнэ. Энэ һарада үндэр хадануудаи сапан хайлажа, оройнь уланиран харагдадаг. Тиимэһээ энэ һара Улаан-Зудан гэжэ нэрлэгдэһэн. Азиин түбиин эгээл ута мүрэн Янцзыцзян 5500 километр утатай, буряадшалбал, Сэнхир мүрэн, Түбэдэй үндэр хадаһаа эхи абана. Энэ мүрэн Түбэдтэ Улаан-Мүрэн гэжэ нэрэтэй. Юуб гэхэдэ, эхиеэ абаһан газарынь улаан шабар хабсагай ха юм. Хабсагайн жэжэ бодосууд уһанда урдахадаа, уһые улаан үнгэтэй болгодог. Энэ Улаан Мүрэн үндэрһөө доошоо урдахадаа, улаан шоройгоо һабынгаа оёорто, эрьеэрээ тунаан үлөөдэг. Үгышье һаа, Эрхүүгэй областиин, Оһын районой Ениүүд һууриин шадархи үндэр Хатан уулын сапан энэ һарада эгээ түрүүн хайлажа, хасарынь улайдаг.

Февралиин 13-да Уһан хара эрэ Нохой жэл дүүрэжэ, Уһан хара эмэ Гахаи жэл орохонь. Үнгэрһэн Нохой жэл малай эндэ шииг нойтоор элбэг, һайн ургасатай жэл болоо, үвэлынь ехэ хүйтэрөөдүй. Харин 1977 ондо декабрь—январь һарануудта 40 градус хүйтэн бүхэли неделеэр буурагшагүй һэн. Тиихэдэ Улаан Луу жэл байгаа. Үнгэржэ байһан Нохой жэлдэ дэлхэй дээрэмнай ехэ саһатайшье, уһатайшье байһаниинь дэмбэрэлтэй ушар гэжэ һанагдана.

Үнгэрһэн зуун гол мүрэнэймнай уһан һабаяа халин урдаба. Ерэхэ зуун наһанаа онлгаржа үерлэхэдөөшье магад. Энэ үеэлэй Хуса һарада дупаагаи дулаад, абаланиинь гайхалтаи. Мүнөө үдэр уга, огторгой сэнхир гүйзэгы боложо, наранай туяа хурсадажа эхилээ. Хара турлаагууд «түрэеэ» наадажа, агаарта дээшэ, доошоо ниидэжэ байгаад, хаагалханаа гадна, буль-буль гэһэн абяануудые гаргажа аяглана. Февраль һарын дүүрэхэ багаар һойр шубуун наадаха газараа шэлэжэ олоод, нарһан модоной оройгоор һуудаг. Заримдаа саһан дээгүүр даляараа зурлаа татан наадаха юм. Нарһан тужа соо тоншуулай тоншохо хоолоо суурятаха.

Г. СКОЛЬЖИКОВА, СССР-эй Географическа бүлгэмэй бодото гэшүүн.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Республикын ажалай эршэ» — корреспонденциинуудай суглуулбари. РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ. «БАМ: ашаглалгада тушаагдаха хүндэ хүшэр километрнүүд» — ТАСС-ай мэдээсэл.

Хоёрдохи, гурбадахи хуудаһануудта. «Ажалай журам — амжалтын нүхэсэл» — республикын арадай ажахын түрүүшүүлэй зүблөөн тухай тоосоон.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. Нютаг нютагай һониной дээжэ. «Хосе Марти: ерээдүйдэ эб найрамдал илаха» — АПН-эй материал. Хилын саанаһаа абтаһан мэдээсэлнүүд. Телевидениин долоон хоногой программа. Мэдээсэлнүүд, соносхолнууд.

ТЕЛЕВИДЕНИ

Февралиин 6-һаа 12 хүрэтэр

ВОСКРЕСЕНИ, 6

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55—Дамжуулгын программа. 9.00—«Время». 9.40 — «Зарядкадаа зогсогты!». 9.55—Эстониин СССР-эй уран һайханй коллективүүдэй концерт. 10.20—«Мама мыла раму»—баримтата фильм. 10.40 —«Будильник». 11.10—«Советскэ Союзда алба хэнэб!». 12.10 —«Элүүр энхэ байлга»—эрдэм дэлгэрүүлгын программа. 12.55 —«Үглөөнэй почто»—хүгжэмтэ программа. 13.30 — «Хүдөөгэй ажал хэрэгүүд». 14.30—«Хүгжэмтэ киоск». 15.00—«Аяншалагшадай клуб». 16.00—«С вечера до полудня»—телевизионно уран һайханай фильм (1-дэхи ба 2-дохи серинүүд). 18.15—«Танай бэшэгүүдээр» — хүгжэмтэ дамжуулга. 19.00 — Уласхоорондын һонин. 19.45—«Пети и его друг Феликс», «Отшельник и роза», «Крот и новогодняя ёлка». «Желтый слон», «Бюро находок» (1-дэхи ба 2-дохи фильмүүд)—мультфильмнүүдэй программа. 20.30—Фигурна халтиралгаар Европын чемпионат. Спортивна хатар. ФРГ-һээ дамжуулагдаха. 22.00—«Время». 22.35 — Стендаль. «Ванина ванини». 23.35—«Мой знакомый олень» — телевизионно баримтата фильм. 23.50—Шэнэ һонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

ПОНЕДЕЛЬНИК, 7

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 —«Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — «Ан амитадай аймаг». 10.55 — «Расскажи мне о себе» — уран һайханай фильм. 12.25 — Шэнэ һонин. (12.30 час хүрэтэр). 15.15 —Шэнэ һонин. 15.30 —«Манай туйлалтанууд» — телевизионно баримтата фильмүүдэй программа. 16.15 —Эдиршүүлдэ зорюулагдаһан хүгжэмтэ дамжуулга Союзуудай байшангай Колонно зал сооһоо хэгдэхэ. Э. Григ — Г. Ибсен. «Пер Гюнт».

Улаан-Үдэ. 17.30 — Соносхолнууд. 17.40 — Хүгжэмтэ забһарлалга.

Москва. 17.45 — Эдиршүүлдэ зорюулагдаһан хүгжэмтэ дамжуулгын үргэлжэлэл.

Улаан-Үдэ. 18.50 — «Байгал» — мэдээсэлэй программа.

Москва. 19.20 — «Ажалайнь нэрэ хүндэ». Ажалай ба үйлэдбэриин журамые бэхижүүлхын түлөө хүдэлөөнэй үүсхэл гаргаһан МЭЛЗ гэдэг үйлэдбэриин нэгэдэлэй дүй дүршэл тухай». «Гаталан дабалга» — 2-дохи дамжуулга. 19.50 — «Последний срок» —В. Распутинай зүжэгөөр Омскын гүрэнэй драмын театрай табиһан фильм-спектакль. 22.00 — «Время». 22.35 — Фигурна халтиралгаар Европын чемпионат. Мэргэжэл шадабаряа харюулалга. ФРГ-һээ дамжуулагдаха. 00.05 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 12.55 — Дамжуулгын программа. 13.00 —Ород хэлэн. 13.35 — Физикэ. 7-дохи класс. «Электроцепь хабсарнабди. 14.05 — «АБВГДейка...» 14.35 — Астрономи. «Наран». 15.05 —«ПТУ-да ямар мэргэжэлнүүдтэ хайшан гэжэ һургадаг бэ?». һургуули. — ПТУ — завод. 15.35 —«Эрдэм ухаанай һонин». 16.05 —«А. С. Пушкинай театр» — 1-дэхи дамжуулга. 16.50—Шэнэ һонин.

Улаан-Үдэ. 16.55 — «Люди и металл» —баримтата фильм.

ВТОРНИК, 8

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 —«Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 —Концерт. 10.25— В. Распутин. «Последний срок» — фильм-спектакль. 12.35 — Шэнэ һонин (12.40 час хүрэтэр). 15.15 — Шэнэ һонин. 15.35— «Фашизмда эсэргүү тэмсэлэй эдир геройн үдэртэ». Баримтата фильмүүдэй программа. 16.35 — — «Совет уран зурагай искусство». П. Корин.

Улаан-Үдэ. 17.20 — «Байгал» (буряадаар). 17.50 —«Совет сэрэгшэ» — киножурнал. 18.00 — «Саяан» — хүдөөгэй ажалшад тухай дамжуулга.

Москва. 18.30 — «Залуушуулай адресууд». 19.30 — «Зураг бүхэндэнь — наран!». 19.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 20.00 —Баримтата фильм. 20.10 — «Долоон хоногой спорт». 20.40— «Правда великого народа». «Советский характер» — телевизионно баримтата фильм. Уран зохёолшо Ч. Айтматов хүтэлхэ. 22.00 — «Время». 22.35 — Москвада үнгэргэгдэжэ байһан Прагын үдэрнүүдтэ зорюулагдаһан концерт Гүрэнэй концертнэ зал сооһоо дамжуулагдаха. 23.55 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 12.55 — Дамжуулгын программа. 13.00 —Француз хэлэн. 13.35 — Байгаали шэнжэлгэ. 2-дохи класс. «Саһан дээрэхи мүрнүүд». 13.55 —«Про живые часы» —эрдэмдэлгэрүүлгын фильм. 14.15 — Шатарай һургуули. 14.45 — «Хуули мэдэхэ гүш?». 15.30— М. Глинка. «Вальс-фантази». 16.00 — А. С. Пушкинай театр» — 2-дохи дамжуулга. 16.45 — «За лунным камнем» — эрдэм-дэлгэрүүлгын фильм. 16.55 — Шэнэ һонин.

Улаан-Үдэ. 17.00 — «Гимнастика. 2000-дахи он» —киноочерк.

Москва. 17.20 — «Бахор» ансамбль хатарна». 17.45 — 18.00 — Забһарлалга. 18.00— «Манай корреспондентнүүд хөөрэнэ».

Улаан-Үдэ. 18.30 — Соносхолнууд. 18.40 — «Эдеэ хоо-

СРЕДА, 9

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 —«Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — «Жил-был Саушкин» — мультфильм (1-дэхи сери). 10.10 —«Буйный Терек» — телевизионно уран һайханай фильм. 11.20 —«Аяншалагшадай клуб». 12.20 — Ж. М. Дамаз. Концертино. 12.35 — Шэнэ һонин. (12.40 час хүрэтэр). 15.15 — Шэнэ һонин. 15.35 — Аэрофлодой үдэртэ. Баримтата фильмүүдэй программа. 16.35 — «Драматурги ба театр». М. Горький. «На дне». 17.05 — А. Дворжак. «8-дахи симфони». Прагын филармониин оркестр гүйсэдхэхэ. 17.45 — «Экономико гаргаша багатай байха ёһотой». Москвагай Л. Я. Карповай нэрэмжэтэ «Медпрепарат» нэгэдэлдэ үйлэдбэреэ ашаг үрэ ехэтэйгээр эмхидхэлгын дүй дүршэл тухай.

Улаан-Үдэ. 18.00 — «Байгал». 18.30 — Аэрофлодой 60 жэлэй ойдо зорюулагдаһан дамжуулга.

Москва. 19.00 — В. А. Жуковский. Поэдэй түрэһөөр 200 жэлэй ойдо зорюулагдаһан дамжуулга. 19.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ» 20.05 — «Залуушуулай фольклорно ансамблиин концерт». (ВНР). 20.25 — «Бригадна подряд ба журам». Ороной барилганууд дээрэ бригадна подрядай онол аргые нарижуулан һайжаруулха тухай. 20.55 — Михаил Исаковскиин шүлэгүүд дээрэ Матвей Блантерай зохёоһон дуунууд. 22.00 «Время». 22.35 — «Баримтата экран». 23.45 — «Мүнөөдэр —түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 12.55 — Дамжуулгын программа. 13.00 — Немец хэлэн. 13.55 —Түүхэ. 9-дэхи класс. «В. И. Ленин — Октябриин вождь». 14.05 — «Гаанадта, түрэлхид!». 14.35— Общество шэнжэлгэ. 10-дахи класс. «КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдэй үндэһөөр мүнөө үедэ партиин бэелүүлжэ байһан экономическа политика». 15.05—«Дуратай темээрээ найруулга бэшэлгэ»—телеочерк. 15.35—«Шинии ленинскэ библиотекэ». «Багашье һаа, һайн байбал дээрэ». 16.05—В. Вересаев. «Ажабайдалай ба

ЧЕТВЕРГ, 10

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55—Дамжуулгын программа. 9.00—«Время». 9.40—Үглөөнэй гимнастика. 9.55—«Жил был Саушкин» — мультфильм. 10.15 — «Дикий мед» — уран һайханай фильм. 11.50 — «Дохёогоо үгэгты, горнистнууд!». 12.35 — Шэнэ һонин (12.40 час хүрэтэр). 15.15 — Шэнэ һонин. 15.35— Телевизионно баримтата фильмүүд. 16.35—«Горизонт».

Улаан-Үдэ. 17.35— «Виталий Горяевай карандаш»—киноочерк. 17.55— «Уласхоорондын шэнжэлэл» (буряадаар). 18.10 —«Эдеэ хоолой программа— ниитэ арадай хэрэг». «Бухы асуудалнууд шиидхэгдээгүй»— 2-дохи дамжуулга. 18.40 — «Байгал».

Москва. 19.15— «Олон түмэнэй ленинскэ университет. «Хүнэй оюун ухаан бодол». Москва хотын Куйбышевска районой һуралсалай-үйлэдбэриин комбинадай жэшээ дээрэ һургуулида ажалда дүршэл шадабаритайгаар хүмүүжүүлгын асуудалнууд тухай. 19.45—«Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ». 20.00—«Алкоголизм тухай хөөрэлдөөн» 20.30 —«Москва шадарай байгаали» —киноэтюд. 20.35 — «Поезд идет на восток»—кинокомеди. 22.00 — «Время». 22.35 — «Чеховскэ аяншалга» гэһэн дамжуулгаһаа «Сахалинский маяк» гэһэн телевизионно фильм. 23.35—«Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ». 23.50—«Сараево хотодо үнгэргэгдэхэ Олимпиадын урда тээхи мүрысөөнүүд. Санын спорт. 15 километр. Эрэшүүл. Югославиһаа дамжуулагдаха.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 12.55 — Дамжуулгын программа. 13.00—Испан хэлэн. 13.35—Физикэ. 9-дэхи класс. «Электролиз». 14.05—«Манай саад». 14.35—«М. В. Нестеровэй зохёохы ажал ябуулга». 15.20 — «Мимино» — уран һайханай фильм. 16.55—Шэнэ һонин.

Улаан-Үдэ. 17.00—Соносхолнууд. 17.10—«Поэт ба үе саг».

Москва. 17.35—17.50—Забһарлалга. 17.50 — Горький хотын «Победа» гэжэ Соёлой ордоной арадай инструментнүүдэй

ПЯТНИЦА, 11

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55—Дамжуулгын программа. 9.00—«Время». 9.40 Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — «Жил был Саушкин» — мультфильм (3-дахи сери). 10.15— «Поезд идет на восток»—уран һайханай фильм. 11.40—Армениин телевидени болон радиогой камерна хоорой концерт. 12.10 — «Большая вода» — телевизионно баримтата фильм. 12.30 — Шэнэ һонин (12.35 час хүрэтэр). 15.15 — Шэнэ һонин. 15.30 — «80-яад онуудай коммунистнууд» — баримтата фильмүүдэй программа. 16.30—Р. Шуман. «Гурбан романс». 16.45—Ород хэлэн. 17.15—«Мэдэ, шада» — һурагшадта зорюулагдаһан эрдэм дэлгэрүүлгын дамжуулга.

Улаан-Үдэ. 18.00 — «Зүүн Сибирь» гэһэн киножурнал. 18.10—«Эдеэ хоолой программа—ниитэ арадай хэрэг» хэһэн дамжуулгаһаа. «Тугшадһаа жэшээ абан»—3-дахи дамжуулга. 18.40—«Байгал».

Москва. 19.15—«Ходжа Насреддин», «Как аукнется, так и откликнется» — мультфильмнүүдэй программа. 19.45—«Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 20.00—«Манай үхибүүд»—кинозураглал. 20.05—«Советуясь с Лениным» — баримтата фильм. 20.25—Арадай уран бэлиг тухай «Һолонго» гэжэ телевизионно программануудай уласхоорондын фестивалиин нэгэдэлгэдэ зорюулагдаһан концерт. СССР-эй арадай артист И. Моисеевэй хүтэлбэри доро СССР-эй Гүрэнэй арадай хатарай академическэ ансамбль наада табиха. 22.00—«Время». 22.35—«Покровские ворота» — телевизионно уран һайханай фильм (1-дэхи сери). 23.35 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 23.45—«Покровские ворота» — телевизионно уран һайханай фильм (2-дохи сери).

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 12.55 — Дамжуулгын программа. 13.00—Англи хэлэн. 13.35 — Түүхэ. 7-дохи класс. «Степан Разинай ударидалга доро болоһон таряашадай дайн». 14.05—«ПТУ-гай һурагшадта». «Гоё һайханиие ойлгодогоор хүмүүжүүлгэ». 14.35—Географи. 8-дахи класс. «Ураалай район». 15.05 — «К. Паустовскиин зохёолнуудые дабтан уншахада...» 16.00 — «Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ» — киноэпопей, «Последние сражения войны» — 19-дэхи фильм. 16.50 — Шэнэ һонин.

СУББОТО, 12

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — «Хэрбээ элүүр энхэ ябаха гэбэл!» — физкультурнигуудта заабари зүбшэлнүүд. 10.05 — «Таанадта, түрэлхид». 10.35 — «Спортлотогой» 7-дохи тираж. 10.45 — «Һайн эд бараа элбэг ехээр». 11.15 — «На родине белых медведей» — телевизионно баримтата фильм. 12.20 — В. Маяковский. «Уянгата шүлэгүүд». 12.55 — «Объектив». «Манай Эхэ орон — СССР» гэһэн фотоконкурсын түгэсхэлэй дамжуулга.

Улаан-Үдэ. 13.25 — Шэнэ һонин (буряадаар). 13.35 — «Буряад хэлэнэй хэшээл».

Москва. 14.15 — «Архитектура-83». 14.40 — Арадай уран бэлиг тухай «Һолонго» гэжэ телевизионно программануудай уласхоорондын фестиваль. «Монгол орондо түбэнги хоолойгоороо эшхэрэн дуулалгын искусство». 15.10 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 15.20 — «Ивашка из Дворца пионеров», «Капитоша», «Жил-был пес» — мультфильмнүүд. 16.45 — Н. Бабкинагай хүтэлбэри доро ород дуунай ансамбль концерт табиха. Ород арадай эртэ урдын угай дуунууд программадань оруулагдана. 17.50—18.05 — Забһарлалга. 18.05 — Политическэ шэнжэлэгшэ. Л. А. Вознесенскиин хөөрөөн. 18.35 — «Додумался, поздравляю!» — үхибүүдтэ зорюулагдаһан фильм. 20.00 — «Бухы зүрхэ сэдьхэлһээ». 22.00 — «Время». 22.35 — Аэрофлодой үдэртэ зорюулагдаһан искусствын уран бэлигтэнэй концерт. Союзуудай байшангай Колонно зал сооһоо дамжуулагдаха. 00.15 — Парашюдай спортоор уласхоорондын мүрысөөн ЧССР-һээ дамжуулагдаха. 00.35 — Сараево хотодо үнгэргэгдэхэ Олимпиадын урда тээхи мүрысөөн. Санын спорт. 10 километр. Эхэнэрнүүд. Югославиһаа дамжуулагдаха. 01.05 — Шэнэ һонин

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 12.45 — «Факел». «Улаан тугта, ороноо хамгаалгын...»

Москва. 13.25 — «Ты взойди, солнце красное» — Ф. И. Шаляпин тухай телевизионно баримтата фильм.

Улаан-Үдэ. 14.15 — Үхибүүдтэ зорюулагдаһан мультфильмнүүдэй программа.

Москва. 15.20 — Литвагай телевидениин программа. 16.20 — Уһан дээрэ бүмбэгөөр наадалгаар СССР-эй чемпионат.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам редактора—2-62-62 отв. секретарь —2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-60-91, пропаганды —2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта —2-69-58, культуры и школ —2-60-21, информации —2-34-05, переводов —2-54-93, писем и селькоров—2-67-81 корректорская—2-33-61, машинное бюро — 2-57-63, фотолаборатория—2-33-61, отдел объявлений — 2-65-54

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли.
Н-01313. Заказ № 31.